

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи Національного банку України»

Обліково-фінансовий факультет
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
_____ Ф.О.Журавка
«__» _____ 2013 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
за спеціальністю 6.030509 «Облік і аудит»

«ОБЛІК І АУДИТ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ»

Виконав студент 4 курсу, група – ОА-92

_____ Супрученко Н.С.
«__» _____ 2013 р.

Керівник дипломної роботи

_____ Макаренко І.О.
«__» _____ 2013 р.

Консультант з охорони праці

_____ Розкошна О.А.
«__» _____ 2013 р.

Суми – 2013

Форма № Н-9.02

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи Національного банку України»
Обліково-фінансовий факультет
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Пояснювальна записка

до дипломної роботи
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
на тему

«ОБЛІК І АУДИТ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ»

Виконав: студент IV курсу, групи ОА-92
напряму підготовки (спеціальності)
6.030509 «Облік і аудит»
Супрученко Н.С.

Керівник Макаренко І.О.
(прізвище та ініціали)

Рецензент Леонтович О.О.
(прізвище та ініціали)

Суми – 2013 року

РЕФЕРАТ

Випускна робота містить – 100 сторінок, 25 таблиць, 3 рисунки, список літератури з 71 найменувань, 6 додатків.

Актуальність теми обумовлена виключною важливістю організації обліку і аудиту фінансових активів для ефективного управління ними, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Об'єктом дослідження є організація процесу обліку і аудиту фінансових активів та особливості охорони праці на ТОВ «Спецбуд» м.Суми.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів організації обліку і аудиту фінансових активів та охорони праці підприємства.

Метою випускної роботи є вивчення теоретичних та методичних засад організації обліку і аудиту фінансових активів та охорони праці, а також розробка напрямів її удосконалення.

Методи дослідження – множина загальнонаукових та спеціальних методів: логічні, узагальнення, порівняння методи економічного та фінансового аналізу.

За результатами дослідження сформульовані висновки:

- фінансові активи, за своєю суттю, є контрактним правом підприємства отримати грошові кошти у майбутньому;
- організація обліку і аудиту фінансових активів повинна відповідати порядку передбаченому Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»; Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій і регламентується П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття», МСБО 32 «Фінансові інструменти:

подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»;

– проведений фінансовий аналіз показників ліквідності, майнового стану, фінансової стійкості, ділової активності ТОВ «Спецбуд» засвідчив позитивний фінансовий стан товариства, про що свідчать показники ділової активності і рентабельності;

– встановлено, що загалом порядок обліку і внутрішнього аудиту фінансових активів здійснюється у відповідності з чинними стандартами обліку і аудиту, проте, у ньому допущено деякі недоліки;

– з метою усунення цих недоліків удосконалено методику оцінки фінансових активів підприємства;

– розроблено схему здійснення внутрішнього аудиту фінансових активів, програму внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості, класифікатор типових порушень і первинний документ для обліку дебіторської заборгованості, а також запропоновано методику оцінки потенційних дебіторів;

– система охорони праці у ТОВ «Спецбуд» функціонує у відповідності до вимог чинних нормативних документів.

Одержані результати використані ТОВ «Спецбуд» для удосконалення оцінки дебіторської заборгованості, організації внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості, безпосереднього проведення та документування окремих його процедур, що засвідчено довідкою про впровадження.

Ключові слова: фінансові активи, дебіторська заборгованість, поточна дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів, внутрішній аудит дебіторської заборгованості.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ.....	6
1.1 Сутність і класифікація фінансових активів.....	6
1.2 Особливості визнання і оцінки фінансових активів.....	13
1.3 Методика аудиту фінансових активів.....	19
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ НА ТОВ «СПЕЦБУД».....	26
2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Спецбуд»..	26
2.2 Особливості обліку фінансових активів ТОВ «Спецбуд»	37
2.3 Особливості внутрішнього аудиту фінансових активів ТОВ «Спецбуд».....	43
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ.....	50
3.1 Удосконалення обліку фінансових активів на основі міжнародних стандартів.....	50
3.2 Удосконалення внутрішнього аудиту фінансових активів	59
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ У ТОВ «СПЕЦБУД».....	69
4.1 Правові та організаційні основи охорони праці.....	69
4.2 Аналіз санітарно-гігієнічних умов праці	72
4.3 Профілактика травматизму та професійних захворювань ...	74
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Фінансові активи є інструментом мобілізації коштів з метою фінансування різноманітних проектів. Ефективна організація управління фінансовими активами дозволяє підвищити платоспроможність підприємства, збільшити оборотність його активів.

Організація обліку та аудиту фінансових активів має стратегічне значення для підприємств будь-якої галузі та форми власності. Результати цього процесу безпосередньо впливають на фінансову стійкість, базу оподаткування підприємства, виконання плану доходів та витрат і, як наслідок, на досягнення стратегічних цілей його розвитку в умовах ринку та забезпечення конкурентоспроможності, прибутковості господарської діяльності.

Питанням обліку і аудиту фінансових активів присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, таких, як С. Голов, Р. І. Грачова, А. Коропов, В. І. Куцик, Т. Момот, В. Г. Савицька, Г. Терещенко, В. Ходаківська та інші. І

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних, методичних і практичних питань організації обліку і аудиту фінансових активів та охорони праці на підприємстві, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Поставлена мета обумовила наступні завдання, що вирішуються у випускній роботі:

- розглянути поняття та класифікацію фінансових активів;
- дослідити порядок визнання, оцінки та відображення в обліку фінансових активів;
- розкрити методику проведення внутрішнього аудиту фінансових активів;
- надати організаційно-економічну характеристику;
- проаналізувати особливості первинного, аналітичного та синтетичного обліку фінансових активів на ТОВ «Спецбуд»;

– систематизувати порядок проведення внутрішнього аудиту фінансових активів;

– вивчити особливості організації системи охорони праці та проаналізувати санітарно-гігієнічні умови на підприємстві;

– з'ясувати причини професійних захворювань на підприємстві і перелік, заходів спрямованих на їх усунення.

– виявити недоліки в організації обліку і аудиту фінансових активів ТОВ «Спецбуд» та запропонувати шляхи їх удосконалення;

Об'єктом дослідження виступає процес організації обліку і аудиту фінансових активів та охорони праці на ТОВ «Спецбуд».

Предметом дослідження – теоретико-методичні та практичні аспекти обліку і аудиту фінансових активів та організації охорони праці.

Під час проведення дослідження використовувалася множина загальнонаукових та спеціальних методів: логічні, узагальнення, порівняння методи економічного та фінансового аналізу.

Інформаційно-фактологічною базою випускної роботи виступають наукові джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені проблематиці обліку і аудиту, законодавчі акти національного та міжнародного рівня, звітність, облікові регістри та організаційно-розпорядчі матеріали товариства з обмеженою відповідальністю «Спецбуд», ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ

1.1 Сутність і класифікація фінансових активів

Фінансовий ринок України та операції з фінансовими активами є одним з найперспективніших секторів економіки. Використання фінансових інструментів забезпечує мобілізацію коштів, що дає можливість фінансувати різноманітні проекти, обирати шляхи їх прибуткового розміщення, а також динамічно розпоряджатися фінансовими ресурсами відповідно до потреб господарства.

Фінансовий інструмент – це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання [40]. Виходячи з визначення фінансовими інструментами є фінансові активи, фінансові зобов'язання та інструменти власного капіталу – рисунок 1.1.

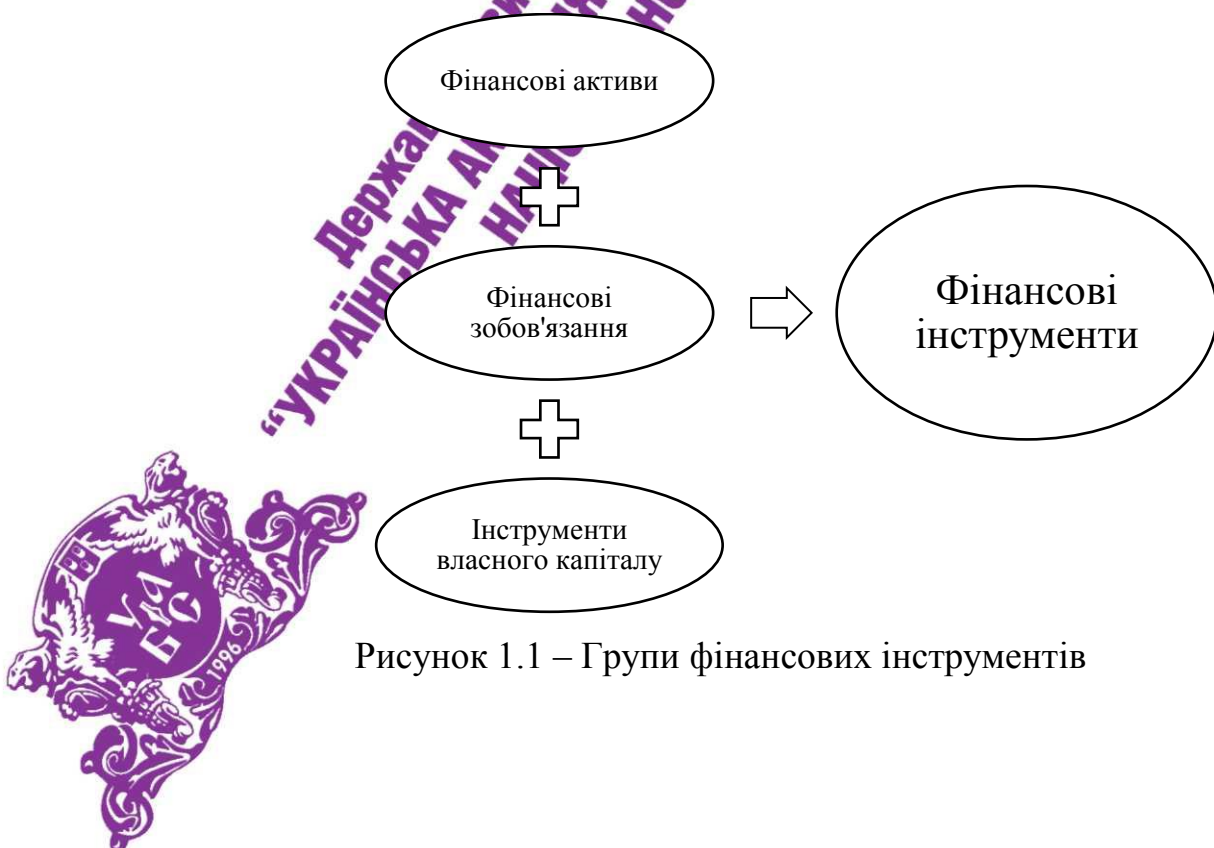

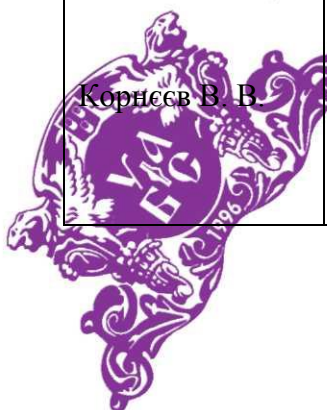
Рисунок 1.1 – Групи фінансових інструментів

З поміж груп фінансових інструментів особливо активно використовуються фінансові активи як у міжнародній, так і у вітчизняній практиці. Різноманітність підходів щодо визначення фінансових активів і порядку відображення операцій з ними, зумовлює необхідність додаткового розгляду даного питання.

Поняття фінансових активів та їх класифікацію вибчають С. Голов, Р. І. Грачова, А. Коропов, В. І. Куцик, Т. Момот, В. Г. Савицька, Г. Терещенко, В. Ходаківська та інші. Різні підходи до визначення фінансових інструментів наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення фінансових активів

Автор	Визначення
Бланк І.А.	Активи фінансові (анг. monetary assets) – група активів підприємства, яка знаходиться у формі готівкових грошових коштів і різних фінансових інструментів, що належать підприємству. До цієї групи активів відносять грошові активи та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті, дебіторську заборгованість, короткострокові і довгострокові фінансові інвестиції підприємства [6].
В. Н. Шимов та В.С. Каменков	Активи фінансові (анг. monetary assets) – готівкова валюта, раунки до отримання, а також рахунки, по яким відповідно до контрактних зобов'язань мають бути сплачені певні суми готівкою [62].
Петруня Н.В.	Фінансові активи - група господарських засобів (активів) у формі грошових коштів та інших фінансових інструментів, які належать підприємству. До цієї групи належать грошові кошти в національній і іноземній валютах, довгострокові та поточні фінансові інвестиції підприємства, дебіторська заборгованість. [51].
Данькевич А.П.	Фінансові активи - фінансові інструменти, до яких входять грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти; дебіторська заборгованість не призначена для перепродажу; фінансові інвестиції, що утримуються до погашення, інші фінансові активи [29].
Шелудько В.М.	Фінансові активи є специфічними не речовими активами, які являють собою законні вимоги власників цих активів на отримання певного, як правило грошового доходу в майбутньому [71].
Корнєєв В. В.	Фінансові активи є специфічними активами, які є законними вимогами власників цих активів на отримання певного доходу в майбутньому. У цілому, термін «актив» можна використовувати для визначення предмета угоди, дво- чи багатосторонньої, коли його конкретний різновид не має виокремленого суттєвого значення. Ціна на будь-який актив відображає збалансування пропозиції і попиту на нього залежно від ринкової кон'юнктури» [34]

Продовження таблиці 1.1

Автор	Визначення
Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»	Ст.1 Фінансові активи – кошти, цінні папери, боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів [61].
Унінець-Ходаківської В. П.	Фінансові активи – кошти, дорогоцінні метали і каміння, цінні папери, боргові зобов'язання та інші законодавчо визначені фінансові активи юридичних і фізичних осіб [69].

Провівши аналіз зазначених підходів, можна зробити висновок, що у наукових джерелах склався базовий підхід, який передбачає перерахування основних видів фінансових активів. Подібний підхід склався в стандартах, що регламентують облік фінансових активів: МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Базовим є визначення фінансових активів, що надається у МСБО 32. Відповідно до МСБО 32 фінансовий актив – це будь-який актив, що є:

- грошовими коштами;
- інструментом власного капіталу іншого суб'єкта господарювання;
- контрактним правом.
 - 1) отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого суб'єкта господарювання;
 - 2) обмінювати фінансові інструменти з іншим суб'єктом господарювання за умов, які є потенційно сприятливими;
- контрактом, розрахунки за яким здійснюватимуться або можуть здійснюватися власними інструментами капіталу суб'єкта господарювання та який є:

- 1) непохідним інструментом, за який суб'єкт господарювання зобов'язаний або може бути зобов'язаний отримати змінну кількість власних інструментів капіталу;
- 2) похідним інструментом, розрахунки за яким здійснюватимуться або можуть здійснюватися іншим чином, ніж обміном фіксованої суми грошових коштів або іншого фінансового активу на фіксовану кількість власних інструментів капіталу [40].

Таким чином, фінансовим активом можуть бути грошові кошти, інструментів власного капіталу суб'єкта господарювання за виключенням фінансових інструментів з правом дострокового погашення, інструментів, які створюють для суб'єкта господарювання зобов'язання надати іншій стороні пропорційну частку чистих активів суб'єкта господарювання тільки при ліквідації, або інструментів, що є контрактами на майбутнє отримання або надання інструментів власного капіталу суб'єкта господарювання, контрактне право [24, 27, 31].

З метою обліку і подальшого відображення фінансових активів у звітності підприємствам необхідно їх класифікувати. Одним із принципів складання фінансової звітності є принцип превалювання сутності над формою [5]. Даний принцип є основою класифікації фінансових інструментів в балансі. Визначаючи вид фінансового активу необхідно враховувати його зміст, а не юридичну форму. Зазвичай зміст і юридична форма збігаються, але бувають винятки. Класифікація інструмента здійснюється на основі визначення його змісту при первісному визнанні [40, 41].

Види фінансових активів за статтями балансу [54] надано на рисунку 1.1

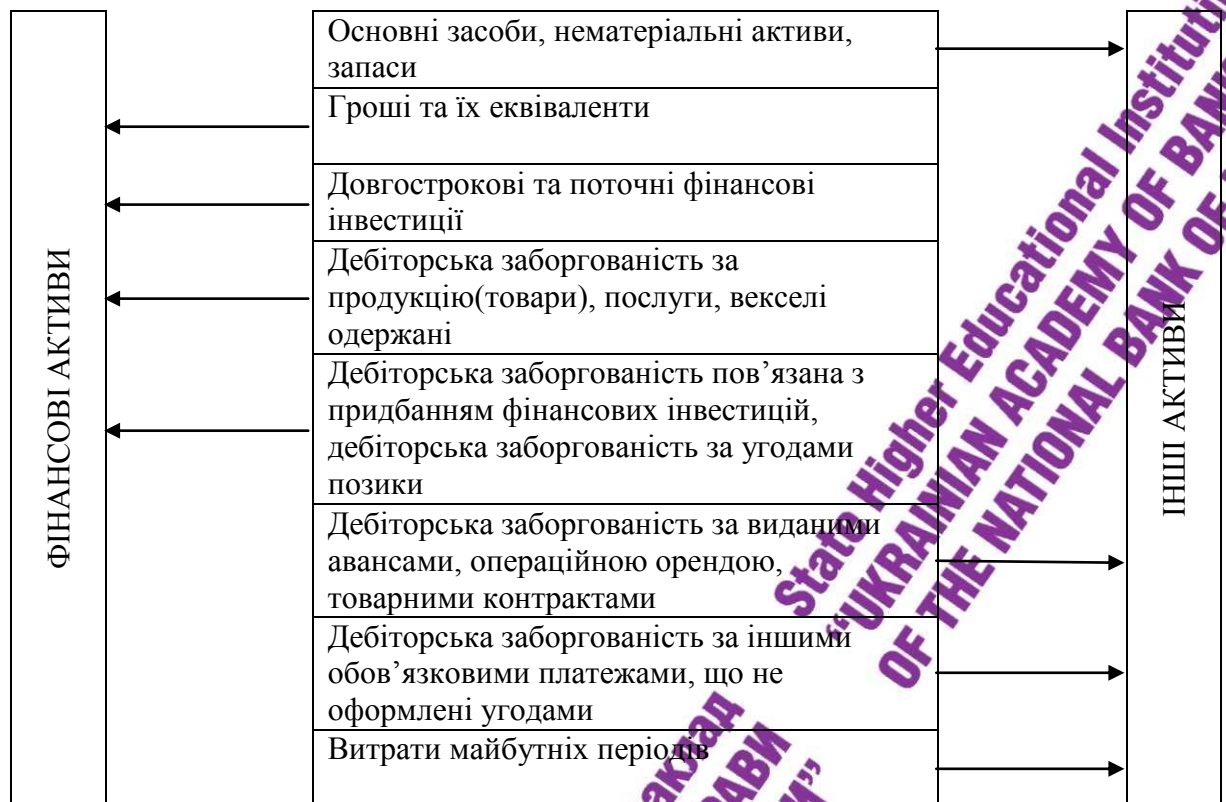

Рисунок 1.1 – Місце фінансових активів у структурі активу балансу

Джерело: [11]

Новоприйнятий МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» майже повністю заміщує МСБО 32 і МСБО 39 в питаннях класифікації і оцінки фінансових активів, тому вважаємо за доцільне порівняти їх.

У п.68 МСБО 39 «Фінансові інструменти визнання та оцінка» наводилася класифікація фінансових активів залежно від мети кінцевого призначення, вони класифікуються на такі чотири категорії:

- фінансовий актив призначений для перепродажу (торгівлі);
- фінансові інвестиції, утримувані до їх погашення;
- дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу;
- фінансові активи, наявні для продажу [10, 11].

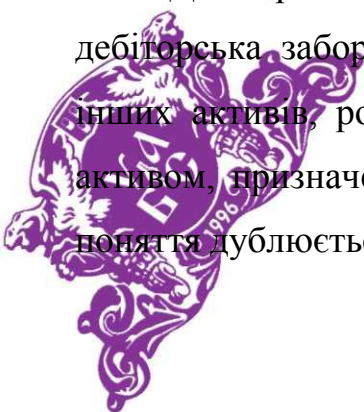
Фінансові активи, призначені для перепродажу - це фінансовий актив придбаний з метою подальшого продажу для отримання прибутку від короткотермінових змін його ціни та/або винагороди посередника [41].

У вітчизняній практиці в питаннях обліку фінансових активів керуються положеннями ПСБО 13 «Фінансові інструменти», який визначає основні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інструменти, сформульовані в МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» і 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». У ПСБО 13 «Фінансові інвестиції» визначення фінансових активів, призначених для перепродажу дублюється. Прикладом такого фінансового активу є контракт на продаж акцій, що ще не придбані. Фінансовий актив можна віднести до даної групи, за умови, що він є частиною портфеля подібних активів, незважаючи від причин його придбання, відносно якого існує схема операцій з метою отримання прибутку від короткострокових коливань ціни [12].

Фінансові інвестиції, утримувані до їх погашення – це фінансові активи з фіксованими платежами або платежами, які підлягають визначенню, а також фінансованим терміном погашення, що їх підприємство має реальний намір та здатність утримувати до строку погашення, інші, ніж позики та дебіторська заборгованість, ініційовані підприємством [41]. Тобто, інвестиції утримувані до погашення мають фіксований строк і фіксовані платежі, що визначений контрактною угодою, у якій зазначені дати і суми платежів інвестору. Прикладами таких фінансових активів є привілейовані акції і облігації, а також боргові цінні папери зі змінною ставкою відсотка. Невизначеність строку або сум погашення таких цінних паперів, як прості акції або опціони не дає можливості відносити їх до інвестицій, утримуваних до продажу. Національний стандарт не містить визначення даного поняття, що призводить до виникнення питань про облік і відображення таких фінансових активів.

Дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу – дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу [57] у національному стандарті дане поняття дублюється.

Фінансові активи, наявні для продажу – це такі фінансові активи, які не є позиками чи дебіторською заборгованістю, не призначеною для перепродажу, інструментами, утримуваними до терміну погашення, або фінансовими активами призначеними для перепродажу [41]. До цієї категорії відносять фінансові інструменти, що не мають ознак перерахованих вище категорій. За відсутності вторинного ринку акцій фінансові активи першої категорії переводять в дану. Дане поняття не визначається ПСБО 13. Складність і незрозумілість ПСБО13 призвело до повного його ігнорування у практичній діяльності підприємств. У додатку А наведена порівняльна характеристика основних положень міжнародних та національного стандартів.

Починаючи з 1 січня 2013 року МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» є обов'язковим для застосування. Даний стандарт випущений Радою з МСФЗ 12 листопада 2009 і вносить суттєві зміни у відношенні вимог до обліку фінансових інструментів. Важливо відзначити, що, незважаючи на назву, МСФЗ 9 в поточній редакції має справу тільки з фінансовими активами, а не всіма фінансовими інструментами. Як вже зазначалось, МСФЗ 9 повністю заміщає собою існуючі вимоги до класифікації та оцінки, описані в МСФЗ 39 для фінансових активів. Суть нововведень зводиться до того, що замість чотирьох категорій фінансових активів за МСФЗ 39, МСФЗ 9 вимагає класифікації фінансових активів в одну з двох категорій для їх оцінки і відповідного визнання прибутку [15, 66]:

- оцінювані за амортизованою вартістю;
- оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток (як правило); з визнанням прибутку або збитку в іншому сукупному прибутку (як виняток, на індивідуальній основі в залежності від бізнес-моделі) [43].

Ці зміни торкнуться багато питань організації та методології облікових операцій, пов'язаних з різними аспектами визнання та оцінки фінансових інструментів.

Отже, можна зробити висновок, що сутність фінансового активу полягає у контрактному праві у майбутньому отримати грошові кошти. Так шляхи отримання доходу від фінансових активів різні, тому доцільно класифікувати їх за категорією їх оцінки і відповідного визнання прибутку.

1.2 Особливості визнання і оцінки фінансових активів

Порядок визнання і оцінка фінансових активів є важливим методологічним аспектом відображення фінансових інструментів. Відповідно до міжнародних стандартів фінансові активи відображаються у звітності тільки після їх первісного визнання.

Питання визнання і оцінки фінансових активів регулюють МСБО 32 і 39, МСФЗ 9, МСФЗ 7, ПСБО 13. МСБО 32 і 39 були розроблені Радою з МСБО у відповідь на розвиток фінансових ринків. Причому в першому проекті стандарту про фінансові інструменти, випущеному на початку 90-х років минулого століття, питання подання та розкриття інформації за фінансовими інструментами розглядалися спільно з питаннями їх визнання та оцінки. В силу складності дані питання були розділені на два стандарти (МСБО 32 і МСБО 39 відповідно). З моменту своєї публікації міжнародні стандарти 32 і 39 багато разів редагувалися і оновлювалися.

Попередні редакції МСБО 32 і 39, які набули чинні для звітності за рік, який починався 1 січня 2005 року або після цієї дати і діяли до прийняття МСФЗ 9, скасовували наступні інтерпретації міжнародних стандартів: ПКІ 5 «Класифікація фінансових інструментів – угоди з умовним врегулюванням і виконанням», ПКІ 16 «Акціонерний капітал – власні акції, викуплені в акціонерів (казначейські акції)» і ПКІ (SIC) 17 «Капітал – витрати по операціях із власними пайовими інструментами» [68]. Відмінності між стандартами 32 і 39 визначені різною сферою їх застосування. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», що з 1 січня 2013 року є обов'язковим для застосування вагомо змінює

методологію обліку фінансових активів, особливо вимоги до їх класифікації та оцінки, описані в МСФЗ 39.

Питання щодо визначення умов визнання та припинення визнання фінансових активів постає через високі фінансові ризики, які виникають у ході їх використання.

Фінансовий актив визнається тоді і лише тоді, коли компанія стає контрактною стороною за договором щодо такого інструменту. При цьому зовсім не обов'язково, щоб договір укладався у письмовій формі або таку форму мав сам інструмент [1].

Особливої уваги потребують методи визнання фінансових активів: на дату операції або на дату розрахунку. Сутність даних методів полягає в оцінці вартості контракту та визначенні зміни вартості фінансового активу від дня укладання до дня розрахунку за ним (рисунок 1.2) [8].

Первісно фінансові активи оцінюються за справедливою вартістю на дату укладання угоди або на дату розрахунків, - в залежності від того, якою датою компанія вирішила керуватися у власній обліковій політиці для констатування факту покупки або продажу фінансових активів. З метою подальшої оцінки фінансові активи класифікують за амортизованою собівартістю чи справедливою собівартістю.

Суть класифікації фінансових активів після первісного визнання, в тому щоб розмежувати фінансові активи, які враховуються по амортизованій собівартості або справедливою вартістю – рисунок 1.3.

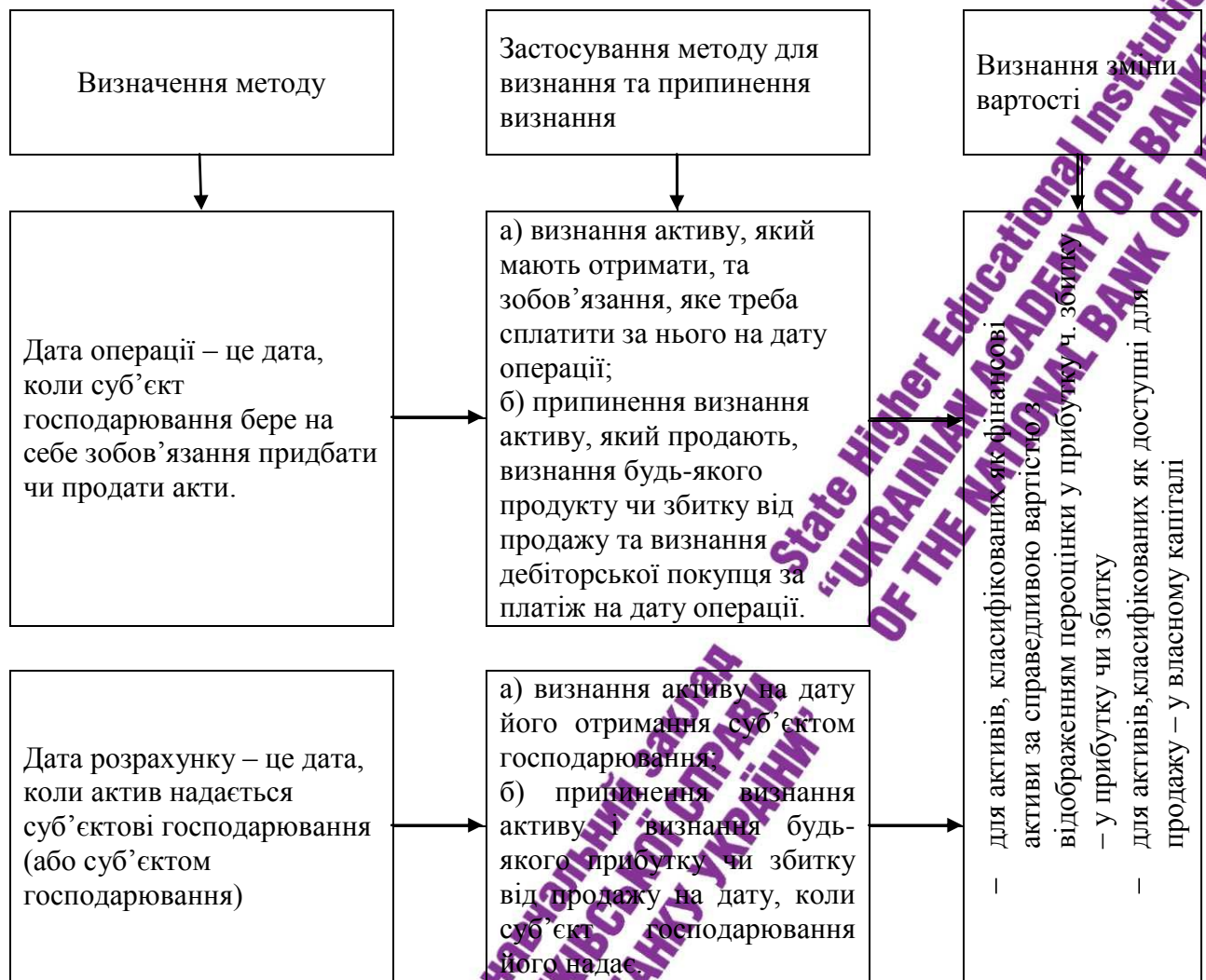
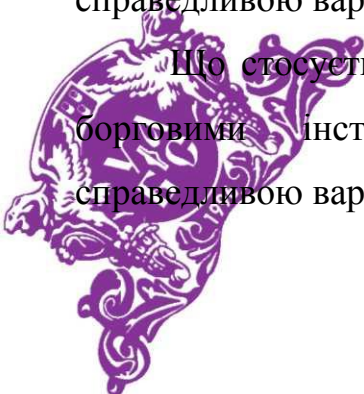

Рисунок 1.2 – Сутність методів визнання фінансових активів

За МСФЗ 9 при первісному визнанні фінансові активи оцінюються за справедливою вартістю. Справедлива вартість – сума, за якою можна обміняти активи або погасити зобов'язання в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Якщо суб'єкт господарювання використовує облік за датою розрахунку для активу, який у подальшому оцінюють за собівартістю або амортизованою собівартістю, актив первісно визнається за його справедливою вартістю на дату операції.

Що стосується подальшої оцінки, фінансові інструменти, що являються борговими інструментами, класифікуються за амортизованою або справедливою вартістю на основі критеріїв:

– бізнес-модель компанії у відношенні управління фінансовими активами;

– характеристика договірних грошових потоків по фінансовому активу.

Після первісного визнання боргові інструменти можуть оцінюватися за амортизованою вартістю, якщо:

– управління активом здійснюється в рамках бізнес-модели, ціллю якої є отримання договірних грошових потоків;

– договірні умови по фінансовим активам забезпечують визначенням дати грошових потоків, які є виключно виплатами основної суми і відсотків по непогашеній основній сумі [64, 65].

Усі інші боргові інструменти після первісного визнання оцінюються за справедливою вартістю.

Рисунок 1.3 – Класифікація фінансових активів за МСФЗ 9 Джерело: [64]

Балансова вартість такого фінансового активу як дебіторська заборгованість відображає її справедливу вартість за вирахуванням цінових знижок повернення проданих товарів, частково сплачених сум. в результаті утворюється чиста вартість рахунків до отримання – сума, що входить до

валюти балансу, вона ж амортизована вартість. А визнається дебіторська заборгованість, коли визнається пов'язаний з нею дохід: або на дату угоди, або на дату розрахунків [47].

Усі фінансові активи, що є частковими інвестиціями, оцінюються за справедливою вартістю або через інший сукупний дохід або через прибутки і збитки. Такий вибір компанія може зробити відносно кожного інструменту, за винятком часткових інвестицій, призначених для торгівлі, які повинні оцінюватися за справедливою вартістю через прибутки або збитки. Алгоритм оцінки фінансових активів наведено на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Алгоритм оцінки фінансових активів

МСФЗ 9 визначено, що якщо суб'єкт господарювання перекласифікує фінансові активи, то він застосовує перекласифікацію перспективно з дати перекласифікації. Суб'єкт господарювання не перераховує жодні раніше

визнані прибутки, збитки або відсоток. Якщо суб'єкт господарювання перекласифікує фінансовий актив так, що він оцінюється за справедливою вартістю, то його справедлива вартість визначається на дату перекласифікації. Будь-який прибуток або збиток, що виникає внаслідок різниці між попередньою балансовою вартістю та справедливою вартістю, визначається у прибутку або збитку [9]. Якщо суб'єкт господарювання перекласифікує фінансовий актив так, що він оцінюється за амортизованою собівартістю, то його справедлива вартість на дату пере класифікації стає його новою балансовою вартістю.

За МСФЗ 9 суб'єкт господарювання припиняє визнання фінансового активу, коли:

- строк дії контрактних прав на грошові потоки від фінансового активу закінчуються;
- передача фінансового активу кваліфікується як припинення визнання.

Отже, за правилами, встановленими міжнародними стандартами можна визначити момент відображення фінансових інструментів у балансі чи за балансом. Основним критерієм для цього виступає наявність контракту. Фінансові активи можна визнати за одним із методів: на дату операції чи на дату розрахунку; або за вартістю за якою будуть відображатись фінансові активи. Сутність методів в оцінці вартості угоди та визнанні зміни вартості фінансового активу від дня її укладання до дня розрахунку; розмежуванні фінансових активів, які враховуються за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю. Підприємство має самостійно обрати необхідний метод оцінки враховуючи специфіку діяльності, кінцеве призначення фінансового активу, положення міжнародних стандартів і законів України.

1.3 Методика аудиту фінансових активів

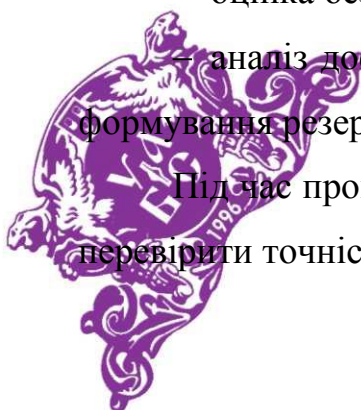
Підвищення зацікавленості різних суб'єктів ринку до фінансових активів як до «індикатору» ефективності діяльності, фінансової стійкості і стабільності підприємства, зумовлює необхідність отримання достовірної інформації про величину фінансових активів підприємства шляхом проведення якісного незалежного аудиту з метою підвищення ефективності прийняття рішення.

Під аудитом фінансових активів розуміють процес незалежної, компетентної перевірки аудитором правильності ведення на підприємстві бухгалтерського обліку операцій з фінансовими активами, їх відповідності діючому законодавству, правильності відображення у фінансовому обліку і на рахунках, а також з метою отримання практичних рекомендацій від аудитора про шляхи удосконалення організації системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю за фінансовими активами.

Міжнародним стандартом аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» визначено, що аудит фінансової звітності має надати можливість аудитору висловити думку з приводу відповідності фінансової звітності у всіх суттєвих моментах встановленим принципам її підготовки [35]. Основними цілями аудиту фінансових активів є:

- висловлення незалежної думки про достовірність відображення фінансових активів і їх складових у фінансовій (бухгалтерській) звітності;
- висловлення незалежної думки стосовно правильності відображення операцій з фінансовими активами на рахунках бухгалтерського обліку;
- оцінка безперервності діяльності підприємства;
- аналіз достатності засобів підприємства для погашення зобов'язань та формування резервів для подальшого його розвитку [3].

Під час проведення аудиту фінансових активів і їх елементів аудитор має перевірити точність, повноту, нейтральність відображення операцій, пов'язаних

з фінансовими активами. Таким чином, основою для визначення предмету аудиту фінансових інструментів є інформація про факти, явища процеси господарської діяльності, відображеної в системі бухгалтерського обліку та інших джерелах інформаційної системи, що підлягає кількісній і якісній оцінці. Предметом аудиту фінансових активів є інформаційна база, що включає систему кількісних і якісних показників, які підлягають оцінці [37, 50].

Модель інформаційної бази представлена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Модель об'єкту і інформаційної бази аудиту фінансових активів

Об'єкт аудиту	Елемент аудиту	Джерело інформації		
		Синтетичного обліку	Аналітичного обліку	Інші джерела
Грошові кошти	Каса, грошові кошти в дорозі, на рахунках в кредитних організаціях	Робочий план рахунків, облікові реєстри (журнали-ордери, відомості), головна книга, звітність (Ф.1.2), аудиторський висновок за минулі роки	Касова книга, звіти касирів, банківські виписки, платіжні доручення, документи по руху грошових коштів і інші реєстри аналітичного обліку, документи по інвентаризації грошей в касі.	Нормативні акти, положення про облікову політику, накази і розпорядження, що стосуються руху грошових коштів та ін.
Фінансові інвестиції	Цінні папери, надані кредити іншим організаціям, вклади організації за договором	Робочий план рахунків, облікові реєстри, відомості, головна книга, бухгалтерська звітність за поточний і попередні роки.	Реєстри аналітичного обліку по рахункам, акти оцінки майна, договори по наданим кредитам, справки-розрахунки по дебіторській заборгованості, авізо, банківські платіжні документи, виписки по банківським рахункам	Нормативні акти, положення про облікову політику, накази і розпорядження, що стосуються руху фінансових інвестицій, договори про купівлю цінних паперів, протоколи зборів акціонерів

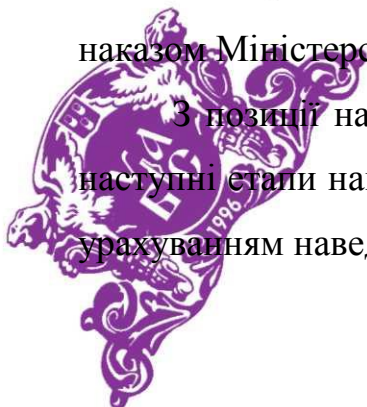

Продовження таблиці 1.3

Об'єкт аудиту	Елемент аудиту	Джерело інформації		
		Синтетичного обліку	Аналітичного обліку	Інші джерела
Дебіторська заборгованість	За товари, роботи, послуги, за податками і зборами, оформлена векселем, інша	Робочий план рахунків бухгалтерського обліку, облікові реєстри по відповідним рахунку, головна книга, бухгалтерська звітність за поточний і попередні роки	Регістри аналітичного обліку по рахункам, договори з покупцями та замовниками та з іншими дебіторами, довідки розрахунків, авансові звіти, результати інвентаризації, акти по грошовій оцінці вкладу засновників, авізо, грошові документи про виплату заборгованості засновникам	Нормативні акти, положення про облікову політику, накази та розпорядження, що стосуються руху дебіторської заборгованості, виписки рішень ради директорів, усні опитування, матеріали внутрішнього контролю, бухгалтерські справки по податкам і зборам, порядок розрахунку резерву сумнівних боргів

Основними законодавчими та нормативними актами аудиту фінансових активів є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XI, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.99 р. № 784-XIУ; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»; Постанова КМУ «Про затвердження переліку органів ліцензування» від 14.11.2000 р. № 1698; Положення про порядок реєстрації випуску акцій відкритих акціонерних товариств і облігацій підприємств, затверджене наказом Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 20.09.96 р. № 210; План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30. 11. 99 р. № 291 тощо.

З позиції найбільш загального представлення процесу аудиту виділяють наступні етапи наведені в таблиці 1.4, аудит фінансових активів здійснюється з урахуванням наведеної послідовності.

Таблиця 1.4 – Загальні етапи аудиту

Етап	Процедура	МСА
1. Підготовчий	Визначення напрямків перевірки, підписання договору та планування	МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності» МСА 210 «Узагальнення умов виконання завдань аудиту» МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» МСА 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики»
2. Проміжний	здійснення поглибленої оцінки системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю	МСА 520 «Аналітичні процедури»
3. Основний	фізична перевірка активів підприємства та документальна перевірка рахунків бухгалтерського обліку, фінансової звітності	МСА 500 «Аудиторські докази» МСА 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів»
4. Заключний	складання звіту про проведену аудиторську перевірку та аудиторського висновку про достовірність перевіреної звітності	МСА 700 «Формування думки та надання звіту щодо фінансової звітності» МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора» МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора» МСА 710 «Порівняльна інформація – відповідні показники і порівняльна фінансова звітність» МСА 720 «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації в документах, що містять перевірену аудитором фінансову звітність»

Планування є обов'язковою умовою для успішного функціонування будь-якого підприємства та найважливішим методологічним принципом аудиту. З метою деталізації загального плану аудиторської перевірки під час проведення аудиту фінансових активів складається програма аудиту

На початковій стадії аудиту на практиці часто проводиться тестування внутрішнього контролю щодо обліку фінансових активів. Аудиту підлягають

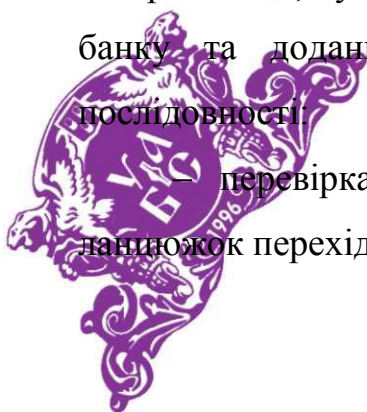

насамперед елементи фінансових активів господарюючого суб'єкта. Контроль фінансових активів здійснюють виходячи з їх класифікації.

Контроль операцій з грошима, іншими активами та стану розрахунків слід починати з інвентаризації готівки каси, коштів на рахунках у банку та дебіторської заборгованості. Це дає можливість виявити недостачі або надлишки грошових коштів, підтвердити реальність дебіторської заборгованості та виявити правопорушення. Аудитор повинен наполягати на постійній присутності представника підприємства протягом всього часу інвентаризації, з метою забезпечення відповідальності за збереження готівки, цінних паперів, бланків суворого обліку в процесі інвентаризації. Результат перевірки затверджується представником підприємства. В ході перевірки особлива увага звертається на дотримання касової дисципліни, наявність записів в касовій книзі і в звітах касира, правильність оформлення прибуткових та видаткових касових документів, повноту і своєчасність оприбуткування грошових коштів, законність списання коштів у витрату по касі, відповідність сум в облікових регістрах.

Вивчення банківських операцій починається із з'ясування аудитором питання, які рахунки відкриті підприємству в обслуговуючих установах банку. Кожному підприємству для зберігання грошових коштів відкривають поточний рахунок, на який надходить виручка від реалізації продукції, ведення робіт і надання послуг, здійснюються розрахунки за виконані роботи, оплата товарно-матеріальних цінностей, робіт і послуг. Окрім поточного рахунку, підприємства можуть мати й інші рахунки в банках: валютний, лімітованої чекової книжки, акредитивний і т.п. Незалежно від того, якими рахунками в банку користується підприємство, аудит і ревізію операцій, проведених на них на основі виписок банку та доданих до них документів, доцільно здійснювати в такій послідовності:

— перевірка наявності виписок з кожного банківського рахунку і ланцюжок перехідних залишків у них;

– перевірка якості і достовірності виписок банку, а також наявність додатків до них;

– звірка оборотів і залишків, відображених у виписках банку, із записами в облікових регістрах;

– документальна перевірка записів за рахунками в банку [39].

При аудиті та ревізії розрахункових операцій проводять звірки залишку заборгованості, яка обліковується в балансі на початок міжревізійного періоду з кожного виду розрахунків, із залишком в облікових регістрах і з актами взаємоперевірки розрахунків з постачальниками і підрядниками. Таку перевірку потрібно проводити з кожним рахунком і місяцем послідовно, тобто кожний запис аналітичного рахунку кожної суми того чи іншого виду розрахунків потрібно звірити з документами, а також із записами в Головній книзі за відповідними кореспондуючими рахунками.

Перевіряють правильність підрахунків за дебетом і кредитом облікового регістру за відповідними видами розрахунків і виведення залишку на перше число наступного місяця. Підсумки оборотів і виведені залишки з кожного виду рахунків звіряють з підсумками регістрів аналітичного і синтетичного обліку.

Перевірку розрахунків з підзвітними особами доцільно проводити в такій послідовності:

- перевірка порядку видачі коштів під звіт;
- правильність і своєчасність подання підзвітними особами авансових звітів в бухгалтерію;
- перевірка доцільності та законності витрачання грошових коштів;
- перевірка стану обліку підзвітних сум.

Виявленні помилки або порушення аудитор фіксує у робочих документах [70].

Завершальний етап аудиту – узагальнення виявлених відхилень в обліку фінансових активів і обґрунтування пропозицій щодо їх усунення.

State Higher Educational Institution
UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

Таким чином, аудит є важливим знярядям фінансового менеджменту у процесі підприємницької діяльності. Методика аудиту фінансових активів складається з наступних блоків: мета аудиту, завдання, законодавча та нормативна база, джерела інформації, планування перевірки, прийоми та способи перевірки, робочі документи аудитора та типові порушення.

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ НА ТОВ «СПЕЦБУД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Спецбуд»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Спецбуд», надалі, підприємство, створене відповідно до чинного законодавства України 27.06.2002р.

Підприємство діє відповідно до Закону України «Про господарські товариства», на підставі установчого договору про створення та діяльність на основі повного господарського розрахунку. Основним внутрішнім документом, що визначає поле діяльності підприємства та основні засади її провадження є статут підприємства.

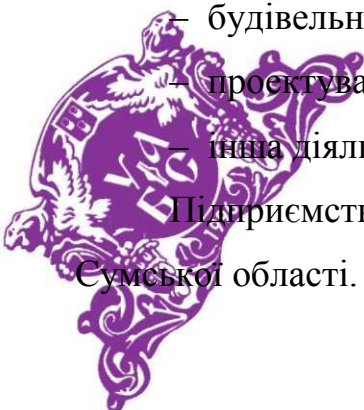
Підприємство є юридичною особою, має замкнену систему обліку та звітності, самостійний баланс, поточні рахунки в банках, а також печатку з власною назвою.

Підприємство має ліцензію на будівництво зовнішніх мереж (водопровід, каналізація), будівництво доріг, автострад, надає послуги будівельної техніки (екскаватори, бульдозери, трактори, компресора) та автомобілів (КРАЗа, КАМАЗа). Крім цього підприємство займається капітальним будівництвом нових об'єктів не виробничого і виробничого призначення.

Основні види діяльності підприємства наступні:

- ремонт та будівництво автошляхів;
- сантехнічні роботи;
- земельні роботи;
- будівельна діяльність;
- проектування, реставрація, ремонт промислових та цивільних об'єктів;
- інша діяльність відповідно до статуту підприємства.

Підприємство здійснює свою діяльність на території міста Суми та Сумської області.

Метою діяльності підприємства є отримання прибутку внаслідок задоволення законним шляхом інтересів і потреб фізичних і юридичних осіб, захист соціально-економічних інтересів власників та членів трудового колективу підприємства.

Збори учасників є вищим органом управління підприємства. Для безпосереднього керівництва діяльністю товариства призначається директор. Директор підприємства здійснює свою діяльність у відповідності до законодавства і посадової інструкції, його завданням є організація роботи з метою ефективної взаємодії працівників, спрямування їх діяльності на досягнення високих темпів розвитку.

Директор має право без довіреності здійснювати дії від імені підприємства в межах, передбачених статутом та предметом діяльності. Забезпечує підприємство кваліфікованими кадрами, організовує господарську діяльність підприємства. Контролює дотримання законодавства в діяльності підприємства.

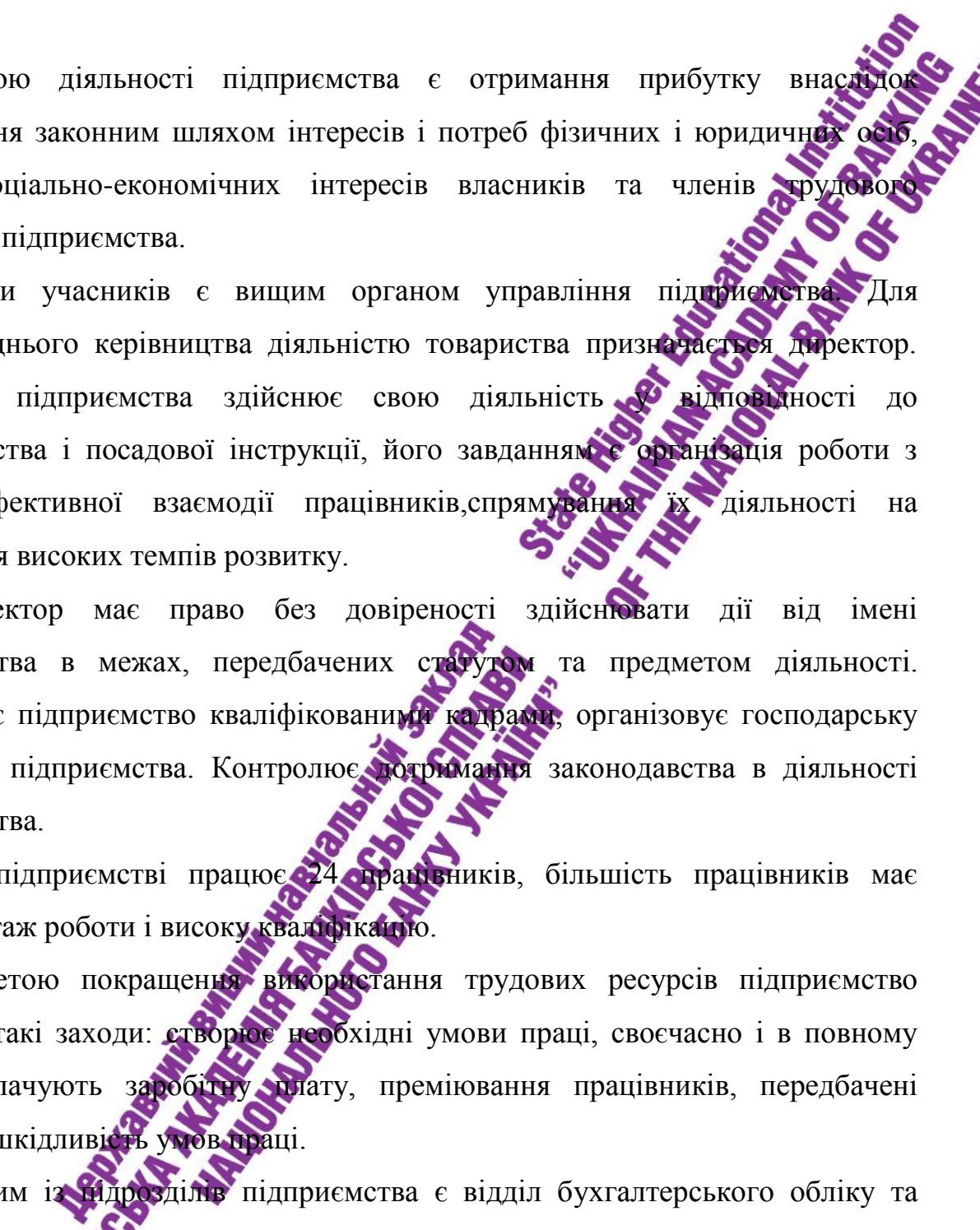
На підприємстві працює 24 працівників, більшість працівників має значний стаж роботи і високу кваліфікацію.

З метою покращення використання трудових ресурсів підприємство здійснює такі заходи: створює необхідні умови праці, своєчасно і в повному обсязі сплачують заробітну плату, преміювання працівників, передбачені заходи за шкідливість умов праці.

Одним із підрозділів підприємства є відділ бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Очолює його головний бухгалтер.

Головний бухгалтер підприємства відповідальний за:

- забезпечення дотримання встановлених методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності;
- відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

– розробляє та контролює дотримання єдиних організаційних та методичних основ ведення бухгалтерського обліку.

В бухгалтерії працює 3 особи, а саме, головний бухгалтер, заступник головного бухгалтера і бухгалтер. З метою збереження комерційної та фінансової таємниці приміщення бухгалтерії відокремлене від інших приміщень.

Головний бухгалтер і бухгалтерська служба забезпечують безупинне ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Головний бухгалтер здійснює свою діяльність відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і посадової інструкції головного бухгалтера.

З метою відповідності фінансової звітності чинним нормативним актам та надання її користувачам керівництво підприємства розробляє облікову політику, графік документообігу, обирає принципи, методи і процедури обліку відповідно до чинного законодавства України.

Форма обліку на підприємстві автоматизована відповідно вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV, затверджених Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та затвердженої наказом облікової політики по підприємству.

Аналіз фінансового стану підприємства особливо важливий для визначення фінансової стабільності підприємства, надійності його як партнера [2]. Для наочності у цьому розділі нашої роботи в таблиці 2.1 розраховані та проаналізовані основні фінансові показники підприємства на основі даних балансу та звіту про фінансові результати підприємства за останні три роки.

Проаналізувавши дані таблиці 2.1, можна зробити висновок, що протягом 2010-2012 років показники діяльності підприємства зазнали позитивних змін. Середній абсолютний приріст виручки від реалізації за 2010-2012рр. склав 1156,4 тис. грн, що свідчить про нарощування обсягів виробництва. За цей час собівартість наданих послуг зросла на 822,9 тис. грн. Середній абсолютний

приріст кредиторської заборгованості має негативну динаміку за 2010-2012рр. і становить зменшення на 133,8 тис.грн. Середній абсолютний приріст дебіторської заборгованості за досліджуваний період має позитивну динаміку, про що свідчить її збільшення на 169, 3 тис.грн. Чистий прибуток підприємства за аналізований період зріс на 170 тис. грн.

Таблиця 2.2 – Фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2010-2012 рр.

Показник	Рік			Середній абсолютний приріст, тис. грн.
	2010	2011	2012	
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2829,4	4631,5	5604,6	1387,6
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2357,8	3859,6	4670,5	1156,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2183	3385,5	3828,8	822,9
Чистий прибуток підприємства, тис. грн.	76,6	260,2	416,6	170,0
Валюта балансу, тис. грн.	1505,9	2737,3	2648,7	571,4
Власний капітал, тис. грн.	696,4	956,6	1223,2	263,4
Власні оборотні кошти, тис. грн.	1155,5	1969,6	1717,2	280,9
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	753,3	1594	485,7	-133,8
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	452,4	846,3	790,9	169,3

Важливим елементом аналізу ефективності господарської діяльності є проведення горизонтального і вертикального аналізу балансу підприємства. Горизонтальний аналіз дозволяє порівняти показники попереднього і поточного року. Порівняння здійснюють постатейним зіставленням звітів і визначенням абсолютної і відносної зміни статей. Аналізом внутрішньої структури звітності є вертикальний аналіз. Даний наліз передбачає розрахунок питомої ваги кожної складової в загальній сумі. Проведемо аналіз статей, питома вага яких для балансу є значною.

Таблиця 2.2 – Основні показники діяльності підприємства за 2010-2012 рр

Показник	Рік						Середній абсолютний приріст, %
	2010		2011		2012		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Усього майна	1505,9	100	2737,3	100	2648,7	100	—
1. Необоротні активи	350,4	23,2	764,7	27,2	923,9	34,8	5,8
2. Оборотні активи	1155,5	76,7	1969,6	71,9	1717,2	64,8	-5,9
2.1. Матеріальні оборотні активи	29,8	1,9	156,2	5,7	345,6	13,1	5,5
2.2. Грошові кошти, рахунки та інші активи	365,7	24,3	794,8	29,1	378,5	14,3	-5,0
2.3 Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	452,4	30,1	846,3	30,9	790,9	29,9	-0,09
2.4 Інша поточна дебіторська заборгованість	304,1	20,2	8,2	0,3	68,5	2,6	-8,8
3. Власний капітал	696,4	46,2	956,6	34,9	1223,2	46,2	-0,03
4. Поточні зобов'язання	809,5	53,7	1780,7	65,1	1425,5	53,8	0,03

За аналізований період вартість майна в середньому збільшилась на 571,4 тис. грн. Приріст вартості майна відбувається нерівномірно. Так необоротні активи збільшились на 5,8 %, в складі оборотних матеріальні активи збільшились на 5,5 %, а грошові кошти зменшились на 5 %. Так як, оборотні кошти зменшились, а необоротні збільшились то на підприємстві спостерігається тенденція прискорення оборотності всього майна підприємства.

За аналізований період сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась на 0,09 %, а дебіторська заборгованість за розрахунками зменшилась на 8,8 %. Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах за аналізований період становить близько 30 % і має тенденцію до зниження, що свідчить про зниження рівня надання підприємством товарних кредитів. Аналіз джерел утворення активів дав такі результати: за аналізований період власний капітал зменшився на 0,03 %, а поточні зобов'язання зросли на 0,03 % - це свідчить про тимчасове залучення коштів підприємством, що підлягає поверненню.

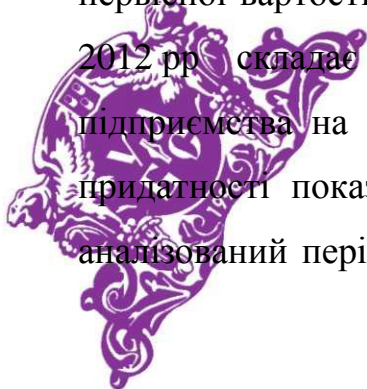
Проведемо оцінку фінансового стану підприємства за допомогою системи показників, що детально і всебічно характеризують фінансово-господарський стан підприємства. Залежно від конкретної мети аналізу можна вибрати відповідну кількість та видів показників за ознаками: майновий стан підприємства; його прибутковість; ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість; ділова активність; рентабельність.

Так, з метою оцінки майнового стану підприємства доцільно використовувати п'ять показників, наведених у таблиці 2.3. Оцінка комплексу показників дасть змогу визначити, наскільки ефективно використовується майно підприємства, чи все у нього гаразд із оновленням основних засобів сучаснішою технікою, чи своєчасно позбавляється підприємство фізично і морально застарілого устаткування й обладнання.

Таблиця 2.3 – Показники майнового стану та ефективності використання основних засобів за 2010-2012 рр.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2010	2011	2012	
Коефіцієнт зносу	0,473	0,332	0,354	86,5
Коефіцієнт придатності	0,527	0,668	0,646	110,7
Коефіцієнт оновлення	0,651	0,314	0,251	62,1
Фондовіддача	3,663	4,278	3,665	100,1
Фондоємкість	0,273	0,233	0,273	100, 0

Аналізуючи показники майнового стану та ефективності використання основних засобів слід зазначити, що розрахований нами коефіцієнт зносу показує рівень зношеності основних засобів, нормальна тенденція є поступове зменшення коефіцієнта зносу. Розрахований коефіцієнт відображає збільшення первісної вартості основних засобів. Середній темп росту коефіцієнта за 2010-2012 рр. складає 86,5 %. Це свідчить про необхідність спрямованості підприємства на оновлення бази основних засобів. Розрахований коефіцієнт придатності показує на скільки обладнання придатне для використання, за аналізований період його середній темп росту становить 110,7 %. Коефіцієнт

оновлення показує на скільки оновили обладнання за аналізований період. Середній темп росту показника за період - 62,1 %, тобто підприємством вживаються заходи щодо оновлення основних засобів.

Показник фондівдачі основних засобів. показує наскільки ефективно підприємство використовує основні засоби, але важлива не абсолютна його характеристика, а його динаміка. Протягом 2010-2012 рр. середній темп приросту показника склав 0,1 %. В 2011 р. порівняно з роком 2010 спостерігаємо його збільшення, що свідчить про деяке підвищення ефективності використання основних засобів, але в 2012 р. тенденція змінюється на негативну. Можемо стверджувати що на ріст показника більший вплив мало зменшення обсягу виробництва ніж зменшення вартості основних засобів.

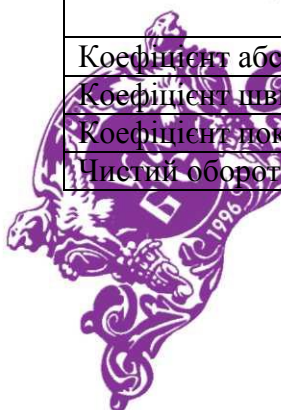
Фондоємність показує відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів підприємства до обсягу виробленої продукції на один рік. За аналізований період цей показник має стабільне значення.

Здатність підприємства розраховуватися по своїм боргам характеризують показники ліквідності, розрахунок яких наведено в таблиці 2.4.

Здатність перетворювати актив на грошові кошти швидко і без втрат його ринкової вартості і є ліквідністю. Аналізуючи ліквідність підприємства, оцінюють достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань.

Таблиця 2.4 – Показники ліквідності та платоспроможності підприємства за 2010-2012 рр.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2010	2011	2012	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,452	0,446	0,266	76,7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,391	1,018	0,962	83,2
Коефіцієнт покриття	1,427	1,106	1,205	91,9
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	346	188,9	291,7	91,8

Для оцінки рівня ліквідності, крім коефіцієнта покриття розраховують коефіцієнти швидкої і абсолютної ліквідності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує яку частину короткострокової заборгованості підприємство може негайно погасити. Нормативне значення коефіцієнта більше 0. Аналізуючи отримані дані, бачимо, що на підприємстві цей коефіцієнт знижується.

Відмінність коефіцієнт швидкої ліквідності від коефіцієнта абсолютної ліквідності полягає в тому, що в склад ліквідних коштів включається також дебіторська заборгованість та інші активи. Цей показник характеризує прогностичні платіжні можливості підприємства при умові своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт ліквідності має бути в межах 0,6-0,8 одиниць. Для підприємства цей показник є на рівні нормативного значення, тобто платіжні можливості використовуються досить ефективно, проте середній темп приросту показує зменшення за аналізований період на 16,8 %.

Коефіцієнт покриття показує скільки грошових одиниць оборотних засобів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Критичне значення коефіцієнту покриття дорівнює 1, значення коефіцієнту покриття у межах 1– 1,5 свідчить про те, що підприємство своєчасно ліквідує борги. На підприємстві існує тенденція зменшення цього показника, хоча він і знаходиться в межах норми. Середній темп приросту показує зменшення на рівні 8,11 % за період 2010-2012рр.

Важливе значення для роботи підприємства має його фінансова незалежність від зовнішніх позичок. Про фінансову стійкість підприємства свідчить запас джерел власних коштів. Проаналізуємо власні показники фінансової стійкості, наведені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники фінансової стійкості підприємства за 2010-2012 рр.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2010	2011	2012	
Коефіцієнт автономії	0,462	0,349	0,462	100,0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,497	0,197	0,238	69,2
Коефіцієнт фінансування	1,162	1,861	1,165	100,1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,427	0,106	0,205	69,3

Нормативне значення коефіцієнта автономії більше 0,5. Протягом усього періоду дослідження даний показник має менше нормативного значення, тобто питома вага власного капіталу у загальній сумі засобів не достатня.

Коефіцієнт фінансування характеризує залежність підприємства від залучених коштів. Розрахунок даного показника за аналізований період свідчить про значну залежність підприємства від залучених коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами визначає частину оборотних активів підприємства, яка профінансована за рахунок власних коштів. Нормативне значення його більше 0,1 одиниць. Даний показник знаходиться в межах допустимого значення і має тенденцію до збільшення на кінець аналізованого періоду.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу за аналізований період знаходиться в межах допустимого значення і становить близько 0,3. Він показує визначає, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто є вкладеною в оборотні кошти, яку частину капіталізовано.

Важливим елементом аналізу є розгляд показників ділової активності, що характеризують швидкість обертання матеріальних запасів підприємства, розрахунків з контрагентами, його активів, тощо (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Показники ділової активності підприємства за 2010-2012 р.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2010	2011	2012	
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	0,082	0,056	0,494	245,5
Коефіцієнт оборотності активів	1,656	1,819	1,734	102,3
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,091	2,983	3,864	111,8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,796	2,653	2,787	124,6
Період оборотності дебіторської заборгованості, дні	200	136	129	80,0
Період оборотності кредиторської заборгованості, дні	117	121	93	89,0

Аналіз показників ділової активності дозволяє нам відмітити позитивну динаміку розвитку підприємства, так як усі розраховані показники за аналізований період мають тенденцію до зростання. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів за аналізований період зріс у 2,5 рази. Позитивну динаміку мають і коефіцієнти оборотності дебіторської і кредиторської заборгованостей. Їх середній темп приросту за аналізований період склав 124,6 і 111,8 % відповідно. Як результат зменшився період оборотності кредиторської і дебіторської заборгованості.

Оцінка рентабельності є важливою складовою аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Розрахунок показників наведений у таблиці 2.7.

Провівши аналіз рентабельності, можемо зробити висновок, що за аналізований період рентабельність діяльності зросла на 57,1 %, зросла і рентабельність виробництва продукції на 83,5 %. Не ефективно використовуються активи підприємства, про що свідчить зниження рентабельності активів на 44,2 %. негативним також є значне зниження ефективності використання власного капіталу за аналізований період.

Таблиця 2.7 – Показники рентабельності підприємства за 2010 -2012 рр

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2010	2011	2012	
Рентабельність діяльності	0,0324	0,067	0,089	57,1
Рентабельність виробництва продукції	0,594	0,062	0,201	83,5
Рентабельність власного капіталу	0,315	0,504	0,116	39,2
Рентабельність активів	0,091	0,196	0,028	44,2

Таким чином, проведений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за три роки показав, що основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства протягом 2010-2012 років зазнали позитивних змін. Валюта балансу підприємства за аналізований період в середньому зросла на 571, 4 тис.грн., що свідчить про позитивну динаміку в діяльності підприємства.

Аналіз структури балансу показав, що активи підприємства мають таку структуру: необоротні активи – 25 %, грошові кошти – 25 %, дебіторська заборгованість – 30 % і 20 % - інші активи, тобто дебіторська заборгованість має значну питому вагу в структурі активів підприємства.

Аналіз фінансово-господарського стану показав, що підприємство почало ефективніше використовувати запаси. Обладнання є досить застарілим і потребує оновлення, про що свідчить коефіцієнт зносу. Підприємство вже почало вживати заходи щодо його оновлення.

Аналіз швидкої ліквідності відповідає заданому нормативу, тобто підприємство може швидко перетворювати свої активи у грошові. Коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності є прийнятними, але їх значення зменшується та навіть при зменшенні вони залишаються в межах норми.

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства, показав, що підприємство залежне від зовнішнього фінансування на 30 %. Загалом фінансово-господарський стан підприємства оцінено як позитивний, про що свідчать показники ділової активності і рентабельності. За аналізований період

спостерігається поступове зростання показників, що свідчить про динамічний розвиток підприємства.

2.2 Особливості обліку фінансових активів ТОВ «Спецбуд»

В умовах ринкової економіки підприємство ТОВ «Спецбуд» постійно підтримує фінансові взаємовідносини з іншими підприємствами та організаціями, працівниками підприємства й окремими особами. Всі ці розрахунки здійснюються шляхом готівкових і безготівкових розрахунків.

Аналіз балансу проведений нами у попередньому пункті показав, що активи підприємства складаються із необоротних активів (25 %), грошових коштів (25 %), дебіторської заборгованості (30 %) і інших активів (20 %). Значною є питома вага грошових коштів і дебіторської заборгованості. Тому дуже важливо правильно організувати облік фінансових активів на підприємстві.

Фінансовими активами ТОВ «Спецбуд» є грошові кошти і дебіторська заборгованість. Розглянемо порядок обліку кожного виду.

Грошові кошти підприємства зберігаються у касі та на рахунок в банку. Основними нормативними актами, що регулюють облік грошових коштів на підприємстві, є Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» № 637 від 15.12.2004 та Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» №22 від 21.01.2004[53, 58].

Для обліку грошових коштів у касі на ТОВ «Спецбуд» передбачено субрахунок 301 «Каса в національній валюті». Інші субрахунки на підприємстві не передбачені, так як іноземна валюта не використовується.

Ліміт каси на підприємстві не встановлений, тому що з каси здійснюється тільки виплата заробітної плати і джерелом надходження готівки до каси є кошти з банківського рахунку. Отримання готівки відбувається за грошовим чеком. Надходження готівки безпосередньо у касу підприємства оформляється

прибутковим касовим ордером (ПКО), а видача – видатковим касовим ордером (ВКО). Після оформлення ПКО і ВКО реєструються у Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів. Усі надходження і видача готівки в національній валюті підприємства враховують у касовій книзі.

На ТОВ «Спецбуд» застосовується автоматизована система «Клієнт-банк», уведення даних до бази здійснюються за операціями одержання або видачі готівки за кожним прибутковим ордером і видатковим документом у день їх надходження або видачі.

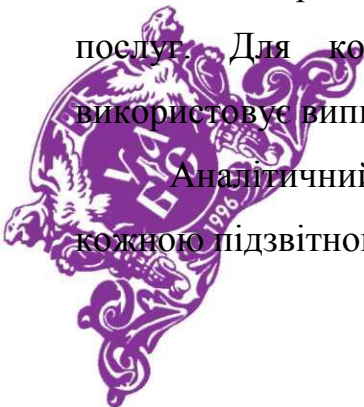
На розрахунковому рахунку виконують безготівкові розрахунки щодо основної діяльності. Операції на поточному рахунку підприємства відображаються на субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті». Аналітичний облік наявності та руху грошових коштів на рахунках у банку здійснюється за виписками банку. Усі операції по руху коштів на рахунку в банку здійснюється на підставі розрахункових документів (платіжні доручення, грошові чеки). Розрахунки з покупцями та замовниками відбуваються в готівковій та безготівковій формах.

На основі обробки даних отримують дані аналітичного та синтетичного обліку і в результаті – оборотно-сальдові відомості із залишками та оборотами на рахунках 30 та 31, підсумки яких потім у згрупованому вигляді автоматично переносяться за синтетичними рахунками до Головної книги.

Порядок та форми розрахунків з замовниками на ТОВ «Спецбуд» визначаються у господарських договорах.

Для розрахункових відносин з покупцями ТОВ «Спецбуд» складаються відповідні первинні документи: накладні, рахунки, акти прийнятих робіт і послуг. Для контролю за погашенням заборгованості ТОВ «Спецбуд» використовує виписки банку та ПКО.

Аналітичний облік розрахунків з підзвітними особами ведеться за кожною підзвітною особою.

До фінансових активів ТОВ «Спецбуд» також відноситься довгострокова дебіторська заборгованість, яка виникає дуже рідко у відносинах з замовниками, лише у ході непередбачуваних подій. На даний момент на балансі підприємства існує лише одна довгострокова заборгованість – прострочена дебіторська заборгованість у «Трубопласт Суми» на 4220828. зараз вона знаходиться у виконавчій службі по примусовому стягненню.

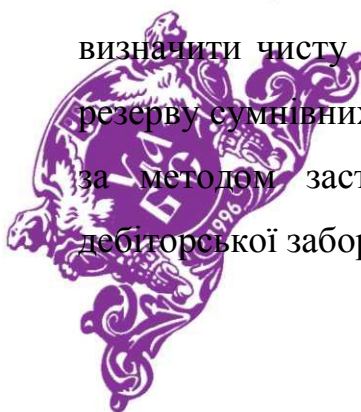
Для її обліку передбачений рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» із субрахунком 183 «Інша дебіторська заборгованість».

Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення і погашення. Для ведення аналітичного обліку по субрахунку 183 можна використати Відомість 3.2 аналітичного обліку розрахунків з різними дебіторами.

Синтетичний облік довгострокової дебіторської заборгованості ведуть у Журналі 3. До нього заносяться підсумкові дані з Відомостей 3.2, а також первинних документів і аркушів-розшифровок.

У кінці місяця кредитові обороти по рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» Журналу 3 переносять у Головну книгу. Дебетові обороти по рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» в Головну книгу будуть занесені під час рознесення сум інших журналів з кредиту відповідних рахунків.

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Щоб визначити чисту реалізаційну вартість на дату балансу обчислюють величину резерву сумнівних боргів. На ТОВ «Спецбуд» резерв сумнівних розраховується за методом застосування коефіцієнта сумнівності способом класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення.

За цим методом величина резерву розраховується як добуток суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду і коефіцієнта сумнівності.

Визначена на основі класифікації дебіторської заборгованості величина сумнівних боргів на дату балансу становить залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату.

Залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату

Класифікація дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості. Величина резерву сумнівних боргів визначається як сума добутків поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи [7, 55].

Розглянемо на прикладі визначення величини резерву сумнівних боргів на основі класифікації дебіторської заборгованості

Для визначення коефіцієнта сумнівності на 31 грудня 2012 року для спостереження обрали період за (липень-грудень 2012 року).

Таблиця 2.8 – Розрахунок величини резерву сумнівних боргів

Місяць	Фактично списано безнадійної дебіторської заборгованості			Сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець попереднього місяця		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
Липень	500	700	950	20000	17000	17000
Серпень	-	500	700	22000	12000	13000
Вересень	650	500	-	15000	15000	14500
Жовтень	400	-	670	16000	12000	11000

Продовження таблиці 2.8

Місяць	Фактично списано безнадійної дебіторської заборгованості			Сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець попереднього місяця		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
Листопад	-	450	-	18000	11500	14000
Грудень	550	950	1300	17000	12000	16000
Разом	2100	3100	3620	x	x	x

Коефіцієнт сумнівності (Кс) відповідної групи дебіторської заборгованості може визначатися за такою формулою 2.1

$$K_c = (S \times B_{zn} \div D_{zn}) \div i \quad (2.1)$$

де S – це сума

B_{zn} – фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи за n-ий місяць обраного для спостереження періоду;

D_{zn} – дебіторська заборгованість відповідної групи на кінець n-ного місяця обраного для спостереження періоду;

i – кількість місяців в обраному для спостереження періоді.

Коефіцієнт сумнівності відповідної групи дебіторської заборгованості становить:

першої : $(500:20000 + 650:15000 + 400:16000 + 550:17000):6 = 0,125$
(1,3 %)

Аналогічно розраховується для другої (3,9 %) і третьої (4,2 %) груп.

Величина резерву сумнівних боргів на кінець звітного періоду поточного року має становити: $17000 \times 0,125 + 12000 \times 0,039 + 16000 \times 0,042 = 3265$

Створений резерв сумнівних боргів є джерелом списання сумнівної (безнадійної) заборгованості. Обліку резерву за сумнівною дебіторською заборгованістю з ризиком неповернення ведуть на пасивному регулюючому рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів». Цей рахунок призначений для уточнення оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари,

роботи і послуги за звітний період. У балансі дебіторська заборгованість відображається за чистою реалізаційною вартістю, яка визначається як різниця поточної дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів.

Створення резерву сумнівних боргів відображають за кредитом рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» у кореспонденції з дебетом рахунків обліку витрат.

Основні кореспонденції з обліку резерву сумнівних боргів наведено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Проведення для відображення резерву сумнівних боргів

Найменування	Д-т	К-т	Сума
Створення резерву сумнівних боргів	944	38	4000
Списання за рахунок створеного резерву суми безнадійної заборгованості	38	36	3500
Збільшення резерву до необхідної величини	944	38	7500
Зменшення величини створеного резерву	38	719	7000

Для синтетичного обліку резерву сумнівних боргів використовується Журнал 3 (Журнал-ордер № 8), кредитові обороти якого у кінці звітного періоду переносять до Головної книги. Дебетові обороти по рахунку 38 в Головну книгу заносяться при рознесенні сум інших журналів (журналів-ордерів) з кредиту відповідних рахунків.

Отже, фінансовими активами ТОВ «Спецбуд» є грошові кошти і дебіторська заборгованість. Їх облік і аналіз є необхідною частиною управління підприємством. На підприємстві облік грошових коштів і дебіторської заборгованості добре організований. Незважаючи на задовільний стан обліку на ТОВ «Спецбуд» нами виявлено певні невідповідності. Дебіторська заборгованість визнається фінансовим активом та оцінюється за чистою реалізаційною вартістю. Методика за якою здійснюється коригування реального результату від реалізації та умов створення резерву сумнівних боргів не відповідає вимогам міжнародних стандартів у контексті їх реформування.

Дебіторська заборгованість, як фінансовий інструмент має значний вплив на управління діяльністю підприємства в цілому. Збільшення її питомої ваги у структурі активів є фактичною іммобілізацією оборотних коштів підприємства з виробничого циклу. Наявність і частка сумнівної (безнадійної) дебіторської заборгованості може призводити до значного погіршення показників фінансової звітності, а за рахунок створеного резерву підприємство може послабити негативні наслідки списання безнадійних боргів.

2.3 Особливості внутрішнього аудиту фінансових активів ТОВ «Спецбуд»

Необхідність здійснення ефективного поточного контролю особливо підвищується в умовах ринкової економіки. Належна організація внутрішнього аудиту може стати одним із найбільш ефективних інструментів внутрішньогосподарського контролю та конкурентною перевагою підприємства.

Досліджуване нами підприємство ТОВ «Спецбуд» здійснює свою діяльність відповідно до таких установчих документів: установчий договір, статут. У Законі України «Про господарські товариства» зазначені загальні вимоги до створення установчих документів товариств з обмеженою відповідальністю, тому установчий договір та статут ТОВ «Спецбуд» мають певну схожість, у наслідок чого, деякі положення, а саме участь учасників в управлінні ТОВ і вихід зі складу учасників відображені в обох установчих документах, але незважаючи на це дані документи не дублюють один одного, адже інакше виключається сенс їх створення.

Своєрідним закріпленням згоди між учасниками на заснування ТОВ «Спецбуд» є Установчий договір. У ньому визначені та конкретизовані права та обов'язки учасників, порядок їх участі в управлінні діяльністю юридичної особи, умови та порядок розподілу між учасниками прибутку й збитків, порядок виходу зі складу учасників ТОВ «Спецбуд».

Статут відображає особливості юридичного статусу ТОВ «Спецбуд», а саме назва підприємства, мета його діяльності, склад та компетенція органів управління.

ТОВ «Спецбуд» у своєму штабі не має спеціальної служби внутрішнього аудиту, через невелику чисельність працюючих. Обов'язки по здійсненню внутрішній аудит за діяльністю підприємства покладені на фінансиста за сумісництвом, який не пов'язаний з бухгалтерією. Відповідальність за порушення норм діяльності несе керівник.

Метою аудит фінансових активів на підприємстві є підтвердження правильності обліку і відображення фінансових активів.

Предметом внутрішнього аудиту фінансових активів на ТОВ «Спецбуд» є гошові кошти і дебіторська заборгованість.

Процес внутрішній аудит фінансових активів здійснюється впорядковано. Він розбивається на декілька послідовних етапів: підготовчий, дослідницький і заключний. На кожному з етапів здійснюються необхідні процедури, які мають бути інформаційно, методологічно і технічно забезпеченими.

Підготовчий етап включає аудиторські процедури, пов'язані з розробкою загального підходу до проведення аудиту; плануванням; оцінкою ступеня ризику, встановлення планового рівня суттєвості.

Дослідницький етап передбачає фізичну перевірку активів підприємства та документальну перевірку рахунків бухгалтерського обліку, фінансової звітності; виконання спеціальних аудиторських процедур, тестів, що дають можливість аудитору зробити висновок щодо окремих складових звітності.

Заключний етап передбачає узагальнення результатів здійснених процедур, складання аудиторського звіту. У таблиці 2.13 наведена коротка характеристика процедур, які здійснюються на кожному етапі внутрішнього аудиту.

Таблиця 2.13 – Етапи процесу внутрішнього аудиту та їх характеристика

Етап	Характеристика етапу
Підготовчий етап	Передбачає загальне ознайомлення зі специфікою діяльності підприємства, ознайомлення з основними напрямками його фінансово-господарської діяльності, вивчення організаційної структури підприємства, його фінансової, торгівельної та соціальної політики. Отримана інформація надає аудитору можливість виявити напрямки і сфери діяльності, спеціалізовані рахунки і види операцій, де можливі ризики виявлення помилок. На цій стадії аудитор також знайомиться з організацією бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю, отримує інформацію про облікову політику і процедури, які застосовувались протягом звітного періоду. Корисно проводити експрес-аналіз фінансового стану підприємства, розраховувати основні показники, що характеризують його діяльність – дає можливість визначити зони ризику, що потребують особливої уваги. На цьому етапі складається загальний план проведення аудиту.
Дослідницький етап	Тестування системи обліку і внутрішнього контролю; застосування методик аудиту; збір аудиторських доказів щодо достовірності наданої інформації у фінансовій звітності. на цьому етапі розробляються спеціальні тестові програми, типові питання для уявлення про думку управлінського персоналу, формування різних бланків і перевірочних листів, формування протоколів, актів за результатами перевірок окремих завдань. Виконання всіх перерахованих дій дозволяє аудитору зібрати необхідні аудиторські докази, що є основою для складання аудиторського висновку.
Заключий етап	Включає групування і узагальнення результатів, що повинно відобразитись у формуванні проміжних документів (робочі документи) та підсумкових – аудиторський звіт.

Розглянемо методологію внутрішнього аудиту фінансових активів ТОВ «Спецбуд» в розрізі загальних етапів аудиту. Враховуючи, що питаннями внутрішнього аудиту опікується фінансист, ретельного вивчення напрямків діяльності підприємства, а також оцінку ризиків невиявлення він не здійснює. План проведення внутрішнього аудиту складається, але на нашу думку він скорочений і не досить ґрунтовний.

На дослідницькому етапі проводяться інвентаризація; експертиза; службове розслідування; економічний аналіз; статистичні розрахунки; економіко математичні методи; документальне дослідження за змістом, арифметична перевірка; аналітична перевірка і взаємний контроль.

Контроль операцій з грошима, іншими активами та станом розрахунків починають з інвентаризації готівки каси, коштів на рахунках у банку та дебіторської заборгованості. На підприємстві діє робоча і постійно діюча

інвентаризаційні комісії, результати роботи яких внутрішній аудитор використовує і для свого звіту.

Статтею 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996 – XIV [52], визначено, що з метою забезпечення достовірності даних у річній фінансовій звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань. Інвентаризація дебіторської заборгованості здійснюється раз на квартал, а каси раз на місяць.

Інвентаризація поточної дебіторської заборгованості згідно з Інструкцією про інвентаризацію [59] полягає у виявленні за відповідними документами її залишків і ретельній перевірці обґрунтованості сум, які обліковуються на рахунках. Члени інвентаризаційної комісії встановлюють терміни виникнення даної дебіторської заборгованості, її реальність, осіб, винних у пропусценні термінів позовної давності, перевіряють вжиті заходи зі стягнення заборгованості.

Інвентаризація грошових коштів полягає у перерахунку грошових коштів в касі і перевірці залишків на рахунках в банках.

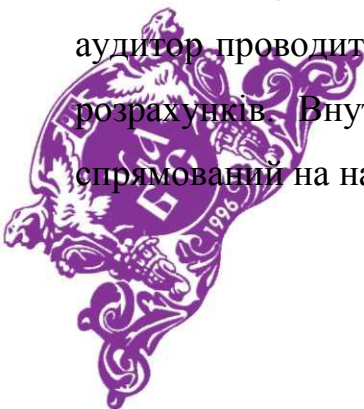
При внутрішньому аудиті грошових коштів використовують такі документи: прибуткові і видаткові касові ордери; корінці чекової книжки; розрахунко-платіжні відомості на виплату заробітної плати, відпускних, матеріальних допомог, компенсацій, відрядних; трудові угоди на виконання і оплату певних робіт; чеки, рахунки на придбання матеріальних цінностей готівкою та накладні на отримання цінностей і надання послуг; квитанції на внесок готівки до банку або на оплату послуг інших організацій; договір про матеріальну відповідальність; облікові реєстри: журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів; касові книги; журнал-ордери і відомості журнально-ордерної форми обліку за рахунками обліку грошових коштів; Головна книга; звітні документи: книга обліку розрахункових операцій; розрахункова книжка, баланс підприємства.

При внутрішньому аудиті дебіторської заборгованості використовують такі документи: реєстри аналітичного обліку по рахункам, договори з покупцями та замовниками та з іншими дебіторами, довідки розрахунків, авансові звіти, результати інвентаризації, акти по грошовій оцінці вкладу засновників, авізо, грошові документи про виплату заборгованості засновникам

Внутрішній аудит управління дебіторською заборгованістю в межах загальних етапів аудиту передбачає ряд послідовних етапів. По-перше, вивчення альтернативних варіантів договорів підприємства (договори за участю посередників, прямі договори), при цьому аудитор звертає увагу не тільки на умови договорів, а і на економічну доцільність такого виду договірних відносин. Договори за участю посередників залишають право власності за постачальником до реалізації товарів, робіт послуг кінцевому покупцю. Обираючи прямий договір, підприємство найчастіше обирає варіант роботи за попередньою оплатою. Таким чином, скорочується ризик несплати покупцем за поставлену продукцію, надані роботи послуги, але в той же час воно втрачає значний сектор збуту, що призводить до скорочення прибутку.

По-друге, вивчення варіантів договорів з відстрочкою платежу. Проведення внутрішнього аудиту розрахунків з покупцями і замовниками за договором купівлі-продажу з відстрочкою платежу та за попередньою оплатою, аудитор здійснює формальну та арифметичну перевірку правильності оформлення та заповнення первинних документів бухгалтерського обліку. На третьому етапі – рахунків, виписок банку і договорів поставки. Важливим аспектом взаємної перевірки таких документів є підтвердження відповідності якості, номенклатури, кількості та ціни відвантажених товарів, наданих послуг, зазначених у договорі. За виявленням будь-яких розбіжностей внутрішній аудитор проводить зустрічну перевірку з покупцем шляхом запиту акту звірки розрахунків. Внутрішній аудит дебіторська заборгованість на підприємстві спрямований на надання чітких рекомендації по оптимізації управління нею.

Вивчення і оцінка аудитором системи бухгалтерського обліку має супроводжуватися документуванням з використанням типових форм: розробка спеціалізованих тестових форм; оформлення різних бланків і перевірочних листів; формування актів за результатами перевірок окремих завдань. На підприємстві відсутні робочі документи аудитора і не оформлюються акти за результатами перевірок окремих завдань – це зумовлює складність порівняння окремих показників і є вагомим недоліком організації внутрішнього аудиту.

Дослідивши документальний облік фінансових активів виявили, що досить часто бухгалтерські помилки і викривлення фінансових результатів виникають через чисельну кількість документів, що має заповнювати бухгалтер, які схожі між собою за формою і змістом. Досить часто зустрічається дублювання облікових записів, багаторазове перенесення однієї і тієї ж самої інформації до різних документів.

Первинне відображення короткострокової і довгострокової дебіторської заборгованостей є подібним: відображається в первинних документах і на аркушах-розшифровках, як наслідок – прослідкувати господарські зв'язки з іншими підприємствами досить важко. Це пов'язано з тим, що облік ведеться лише у розрізі облікових періодів, що ускладнює пошук інформації по конкретним дебіторам.

Таким чином, дослідивши організацію внутрішнього аудиту ТОВ «Спецбуд» можна зробити висновок, що служба внутрішнього аудиту відсутня, її функції виконує фінансист за сумісництвом. Особлива увага в його межах відводиться встановленню реальності та повноти відображення фінансових активів.

Але на нашу думку проведення внутрішнього аудиту є недостатньо систематичним, детальним і своєчасним. Всі необхідні заходи і процедури в межах загальних етапів аудиту здійснюються, але не знаходять належного відображення в поточних робочих документах. Певних змін потребує документообіг з метою забезпечення своєчасності, оперативності і повноти

відображення первинної і аналітичної інформації обліку фінансових активів.
Зазначене становище потребує виваженого підходу до організації внутрішнього аудиту фінансових активів.

**Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”**

**State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”**

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ

3.1 Удосконалення обліку фінансових активів на основі міжнародних стандартів

Фінансовим активом, з яким найчастіше доводиться зустрічатися на підприємствах є дебіторська заборгованість, і на досліджуваному підприємстві ТОВ «Спецбуд» його питома вага значна. Ефективне ведення обліку поточної дебіторської заборгованості залежить від її визнання та оцінки, тому на нашу думку є доцільним приділити увагу даному питанню. Огляд численних публікацій щодо обліку дебіторської заборгованості в економічній літературі, наукових статтях та спеціальних виданнях дозволяє стверджувати про актуальність питання оцінки і визнання дебіторської заборгованості.

Успішний досвід західних країн свідчить, що питома вага дебіторської заборгованості в їх активах становить 20-21 %, на ТОВ «Спецбуд» цей показник становить 30 %, а наявність і частка сумнівної (безнадійної) дебіторської заборгованості може призводити до значного погіршення показників фінансової звітності. Така ситуація потребує ефективного управління дебіторською заборгованістю, що неможливо без її визнання та оцінки [4, 13, 28].

Як відомо, дебіторська заборгованість визнається під час продажу продукції, товарів, робіт, послуг та оцінюється за первісною вартістю. Таким чином, між отриманням грошових коштів і нарахуванням доходів відбувається розрив у часі. Збільшення часового розриву зменшує ймовірність закриття дебіторської заборгованості – як наслідок постає проблема реальної оцінки дебіторської заборгованості [19, 20].

Питання обліку і оцінки дебіторської заборгованості врегульовує П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Дебіторська заборгованість є

фінансовим активом (крім придбаної та призначеної для продажу), а тому дане питання повинно регулюватися і П(С)БО 13 «Фінансові інструменти». П(С)БО 10 не розглядає дебіторську заборгованість як фінансовий актив, а лише як заборгованість фізичних і юридичних осіб – як наслідок незіставності цих положень, тому вони потребують змін і удосконалень. Недосконалість П(С)БО 13 описували у першому розділі, тому вважаємо за доцільне в питаннях обліку і оцінки дебіторської заборгованості керуватися міжнародними стандартами і положеннями, а саме МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» і МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», а до П(С)БО 10 додати положення враховуючи вимоги перерахованих стандартів.

По-перше, до П(С)БО 10 необхідно додати абзац, в якому поточну дебіторську заборгованість визначити як фінансовий актив, який створюється підприємством шляхом надання дебіторові продукції, робіт, послуг і обумовлює право отримати від нього грошові кошти або інші фінансові активи.

По друге, необхідно покращити методику обліку розрахунків з дебіторами, передусім необхідно внести зміни у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не розкрито у вищезазначеному стандарті. Разом із тим слід вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках.

Досить важливим питанням обліку дебіторської заборгованості є її оцінка. Методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання викладеного у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» одного з основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності – обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню

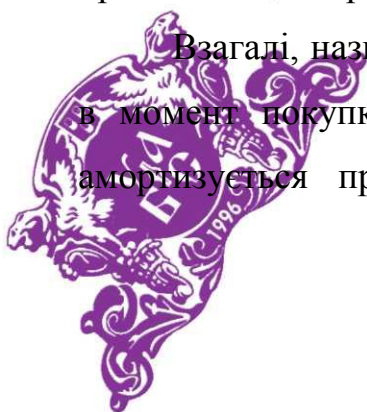
оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства [26, 32, 33].

Дебіторська заборгованість оцінюється за одним з наступних методів: історичної вартості, справедливої вартості, чистої вартості реалізації, амортизованої вартості. Згідно з національними стандартами при зарахуванні на баланс дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги оцінюються за первісною вартістю, а на дату балансу – за чистою реалізаційною вартістю. Проте, не до всіх видів поточної дебіторської заборгованості доцільно застосовувати таку оцінку.

У питаннях оцінки вважаємо за доцільне керуватися положеннями міжнародних стандартів МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», МСФЗ 7 «Фінансові інвестиції: розкриття», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання і оцінка». При первинному визнанні дебіторську заборгованість оцінювати за справедливою вартістю, враховуючи витрати по здійсненню операції. Після первинного визнання – дебіторську заборгованість оцінювати за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективної ставки відсотка.

Амортизована - це вартість, за якою оцінюється фінансовий актив при первинному визнанні, за вирахуванням виплат основної суми, плюс або мінус накопичена амортизація, що розраховується із застосуванням методу ефективної ставки відсотка (тобто різниця між первісною вартістю і вартістю на момент погашення), мінус часткове списання (здійснюване безпосередньо або з використанням оціночного резерву) знецінення або безнадійної заборгованості [МСБО 39]. Схема визначення вартості, що амортизується представлена на рисунку 3.1.

Взагалі, назва терміну «амортизована собівартість» є некоректною. Якщо в момент покупки актив має знижку або премію, ця знижка або премія амортизується протягом терміну життя активу з використанням методу

ефективної ставки відсотка. Собівартість ніколи не амортизується. Немає знижки або премії - немає амортизації.

Знижка (або премія) включається у вартість активу при купівлі, потім вона поступово зменшується шляхом амортизації до нуля до дати погашення. Витрати на операції включаються до складу знижки або премії, якщо вони є суттєвими. Якщо немає ні премії, ні знижки, то бухгалтерський облік відображає надання позички, а потім - нарахування грошових надходжень основного боргу і відсотків.

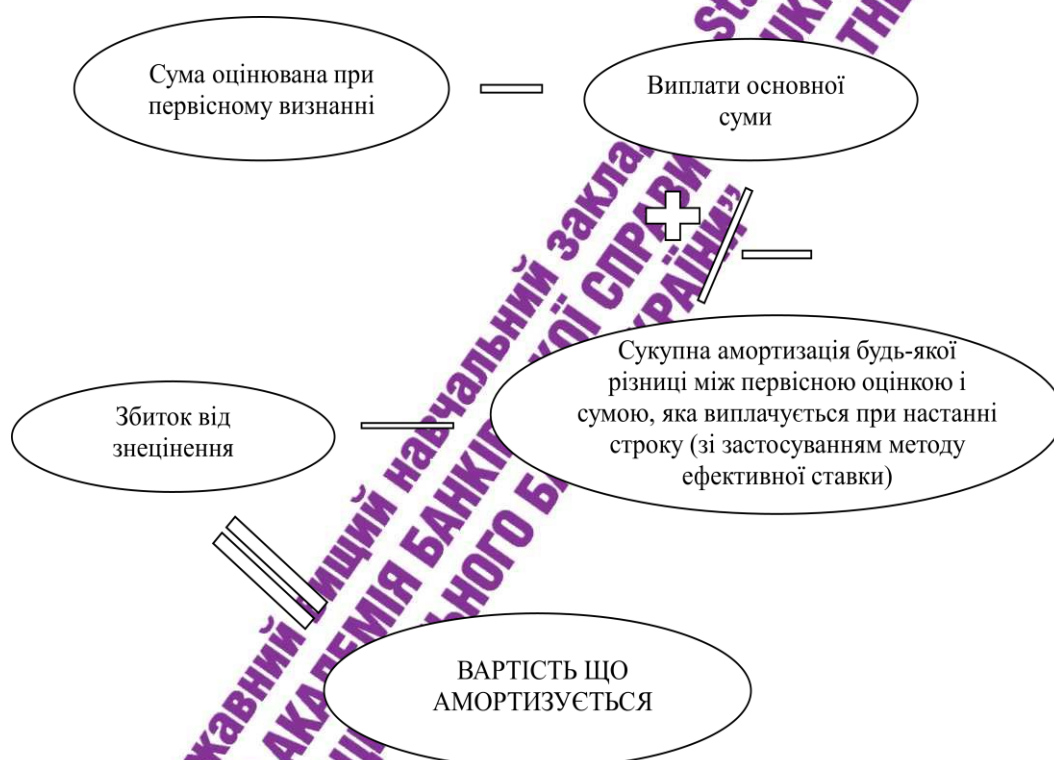

Рисунок 3.1 – Рекомендована для ТОВ «Спецбуд» схема визначення вартості, що амортизується згідно з МСФЗ, МСБО

Фінансовий актив повинен оцінюватися за амортизованою вартістю тільки, якщо одночасно виконуються обидві такі умови:

- актив утримується в рамках бізнес моделі, метою якої є утримання активів для отримання грошових потоків за договором.

– договірні умови фінансового активу обумовлюють отримання в зазначені терміни потоків грошових коштів, є виключно платежами основного боргу і відсотків на непогашену суму основного боргу.

Метод ефективної ставки відсотка передбачає розрахунок і нарахування процентного доходу або витрат на виплату відсотків протягом періоду. При розрахунку враховується списання безнадійної заборгованості або визнання резерву від знецінення дебіторської заборгованості.

Ефективна ставка відсотка – це ставка, яка приводить планові суми грошових виплат до дисконтної балансової вартості фінансового активу. Ефективна ставка відсотка розраховується за формулою 3.1

$$A_{м с/в} = \sum_{i=1}^n \frac{ГП_i}{(1+I_{еф})^{t_i}} \quad (3.1)$$

де $A_{м с/в}$ – амортизована вартість фінансового інструменту

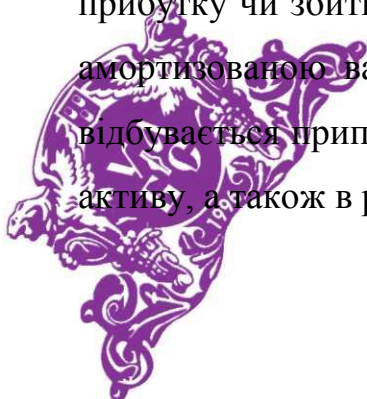
$ГП_i$ – потік грошових коштів за період t_i , що складається із суми майбутніх грошових платежів за основним боргом та процентами за фінансовими інструментом;

$I_{еф}$ – ефективна ставка відсотка за період, що відповідає одиниці виміру періодів виникнення грошових потоків грошових коштів;

t_i – тривалість періоду до виникнення i -го грошового потоку, $i = 1 \dots n$;

n – кількість потоків грошових коштів.

Підприємство повинно застосовувати вимоги по знеціненню, що містяться в МСБО 39, до фінансових активів, оцінюваних за амортизованою вартістю. Створення збитку від знецінення завжди повинно показуватися у прибутку чи збитку. Прибуток або збиток за фінансовим активом, оціненим за амортизованою вартістю, відображається у складі прибутку або збитку коли відбувається припинення визнання, знецінення або рекласифікація фінансового активу, а також в результаті процесу амортизації.

На блок-схемі 3.2 представлені критерії припинення визнання відповідно до МСБО 39.

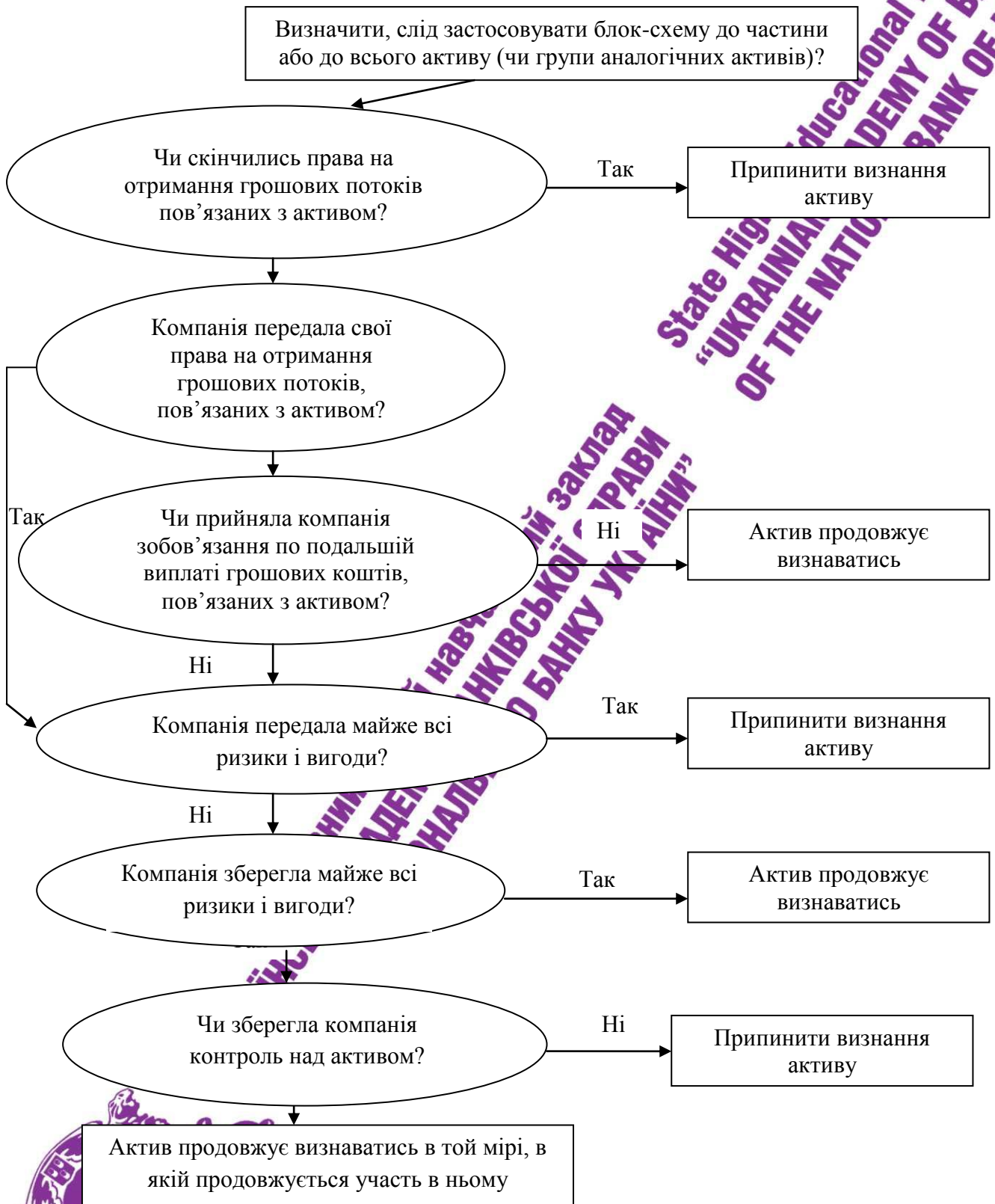

Рисунок 3.2 – Запропонована схема тесту припинення визнання дебіторської заборгованості для ТОВ «Спецбуд»

Розглянемо приклад застосування даної методики для обліку на досліджуваному підприємстві. Дебіторська заборгованість - це платіж відстрочений у часі, тому і грошовий і товарний кредит – це фінансове вкладення, яке має бути без ризиковим і приносити інвестиційний дохід. Тобто дебіторська заборгованість, по-суті є альтернативною інвестицією, тому що за умови отримання грошей одразу ж після платежу, підприємство могло б їх розмістити на депозит. Розрахувати суму такого фінансового вкладення можна порівнявши відповідний розрахунок виходячи зі суми, якою інвестор розпоряджається на даний момент і прийнятої до розрахунку умовної процентної ставки.

Одночасно з визнанням дебіторської заборгованості визнається і виручка, яка повинна оцінюватись за справедливою вартістю отриманого або очікуваного до отримання зустрічного надання. Так як зустрічне надання – це гроші, то виручка – це вартість грошей на даний момент, а не товару, відправленого покупцю. Важливою умовою є врахування зміни вартості грошей у часі, тому що гроші змінюють свою вартість навіть при нульовій інфляції, враховуючи упущені вигоди.

Актуальним є питання розміру процентної ставки, адже зазвичай компанія-продавець і покупець домовляються про відсотки за відстрочення платежу на заздалегідь обумовлений термін, а згоду на купівлю дають не за будь-яку ціну, навіть коли є чим платити. Враховуючи, що спочатку продавець ставить питання, про суму яку він має отримати через певний проміжок часу, то виходить що продавець бере відсотки не за відстрочення платежу, а надає знижку тим, хто платить одразу.

Майбутня вартість грошових потоків обчислюється методом ефективної ставки відсотка. Таким чином розраховується ціна товару, послуги і оптимальний термін кредитування.

Розглянемо прикладне застосування розробленої з урахуванням МСБО 39 та МСФЗ 9 та розуміння як інвестиції методики оцінки дебіторської заборгованості на ТОВ «Спецбуд».

ТОВ «Спецбуд» належить реалізувати двом різним покупцям однакові послуги вартістю 100,0 тис. грн. кожна. За умовами укладених договорів один із покупців оплачує рахунок негайно (або найближчим часом) за що отримає знижку, а інший – через рік. Таким чином, для першого з них ТОВ «Спецбуд» повинно визначити розмір знижки виходячи з прийнятої у цьому разі ставки відсотка. За ефективну ставку відсотка вирішено було взяти облікову ставку НБУ – 7%. А отже, про дисконтувавши суму 100,0 тис. грн. за ставкою 7%, отримаємо:

$$-100:1,07 = 93,46 \text{ тис.}$$

Відобразимо операції на рахунках бухгалтерського обліку з урахуванням вітчизняних (тбл. 3.1) і міжнародних стандартів (табл. 3.2).

Таблиця 3.1 – Відображення дебіторської заборгованості ТОВ «Спецбуд» зі знижкою у концепції П(С)БО

№ з/п	Операція	Д-т	К-т	Сума
1.	Нараховано доходи до отримання від Покупця 1	361	902	93460
2.	Знижка за терміновість оплати	951	902	6540
3.	Нараховано доходи до отримання від Покупця 2	361	902	100000

Таблиця 3.2 – Відображення дебіторської заборгованості ТОВ «Спецбуд» зі знижкою у концепції МСФЗ

№ з/п	Операція/Рахунок	Д-т	К-т
1.	Відображається виручка від Покупця 1		
	Дебіторська заборгованість	93460	
	Виручка		100000
	Фінансові витрати	6540	

Продовження таблиці 3.2

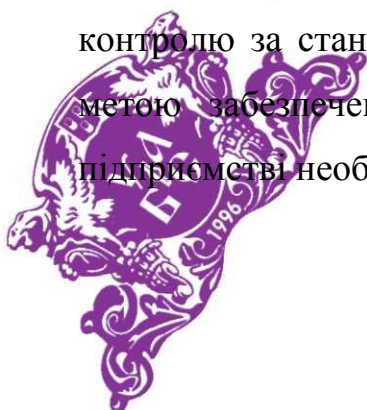
№ з/п	Операція/Рахунок	Д-т	К-т
2.	Відображається виручка від Покупця 2		
	Дебіторська заборгованість	100000	
	Виручка		100000
	Разом оборотів	200000	200000

Складність дисконтування грошових потоків від звіту до звіту полягає в тому, що ставка кредитування протягом періоду має бути незмінною або розрахункова оцінка має переглядатися. Дисконтуванню підлягає лише довгострокова дебіторська заборгованість, тобто та, що буде погашена не раніше ніж через рік. Короткострокову заборгованість дисконтувати належить тільки у випадках, коли різниця між майбутніми і теперішніми грошовими потоками визнається досить істотною.

Отже, дебіторська заборгованість є фінансовим активом, ефективне управління яким має важливе значення для фінансового стану підприємства. У момент виникнення дебіторська заборгованість оцінюється за справедливою вартістю, далі її оцінюють за амортизованою вартістю і регулярно піддають тестуванню на знецінення. Запропоновані доповнення до П(С)БО 10 і методика оцінки за міжнародними стандартами дозволять усунути суперечності національного законодавства з питань обліку дебіторської заборгованості і ефективно управляти нею на ТОВ «Спецбуд».

3.2 Удосконалення внутрішнього аудиту фінансових активів

Організація внутрішнього аудиту є одним з найбільш надійних способів контролю за станом обліку та ефективністю функціонування підприємства. З метою забезпечення власника інформацією про реальний стан справ на підприємстві необхідно створювати службу внутрішнього аудиту.

Враховуючи, недоліки в організації внутрішнього аудиту ТОВ «Спецбуд» виявлені в підрозділі 2.3 і низький рівень ефективності управління фінансовими активами, якісний внутрішній аудит є особливо важливим.

На досліджуваному підприємстві обов'язки проведення внутрішнього аудиту покладені на фінансиста за сумісництвом і це, по суті, є економічно обґрунтованим, але ми вважаємо, що необхідно створити службу внутрішнього аудиту, тому що контроль, що здійснює фінансист, не може бути настільки ж дієвим як контроль окремої служби. Це може бути викликане незначною кількістю працюючих і втратою неупередженості у зв'язках між ними, а також тим, що певну кількість роботи фінансист виконує самостійно і може не відмітити власних помилок з необачності чи навмисно. Існування служби внутрішнього аудиту змусить працівників більш сумлінно ставитися до своєї роботи, а таким чином підприємство зможе нарощувати обсяги виробництва і досягти більшого рівня прибутку, який покриватиме витрати на створення служби внутрішнього аудиту.

Завдання внутрішніх аудиторів полягатиме у попередженні виникнення помилок, перекручувань, зловживань; визначенні слабких місць і вживанню заходів по їх підсиленню; встановлення економічної доцільності щодо здійснюваних господарських операцій; контроль політики підприємства щодо сумнівних боргів; оцінка ризиків та розробка програм щодо їх мінімізації [45].

Внутрішній аудит фінансових активів має бути органічною частиною політики управління підприємством.

Політика управління фінансовими активами підприємства має складатися з таких основних елементів:

- формування процедури визначення наявності фінансових активів;
- зменшення ризиків у проведенні операцій з фінансами активами;
- визначення принципів здійснення розрахунків з контрагентами;
- виявлення фінансових можливостей надання споживчого кредиту і розробки системи умов кредитування;

– формування системи штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань;

– побудова дієвої системи контролю за рухом фінансових активів.

Ми вважаємо, що внутрішній аудит фінансових активів на ТОВ «Спецбуд» повинен забезпечувати перевірку:

– правильності відображення розрахунків з контрагентами;
– своєчасності та правильності складання первинних документів;
– правильності визначення вартості, за якою відображатимуть фінансові активи;

– наявності дебіторської заборгованості, дати і причини її виникнення;

– правильності нарахування резерву сумнівних боргів;

– правильності визначення фінансових результатів.

Внутрішній аудитор ТОВ «Спецбуд» має особливу увагу звертати на дебіторську заборгованість, враховуючи той факт, що вона становить значну питому вагу у загальній структурі активів, а це вилучені з обігу засоби підприємства. Він повинен встановлювати причину виникнення такої заборгованості, визначати реальність її одержання, контролювати дотримання строків позовної давності, розробляти заходи для її погашення, контролювати нарахування резерву сумнівних боргів, забезпечувати дотримання вимог проведення інвентаризації розрахунків з дебіторами [46].

Важливим етапом процесу планування внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості є розробка програми проведення перевірки операцій з обліку дебіторської заборгованості із зазначенням характеру, обсягів і термінів запланованих прийомів і способів аудиту. Програма має бути деталізованою. Програма аудиту дебіторської заборгованості може включати наступні питання:

– перевірка правильності відображення дебіторської заборгованості від реалізації продукції, робіт, послуг;

– перевірка правильності кореспонденцій і відображення операцій з обліку дебіторської заборгованості;

- перевірка правильності відображення результатів операцій з дебіторською заборгованістю в регістрах обліку та формах звітності;
- перевірка правильності нарахування резерву сумнівних боргів у відповідності до облікової політики.

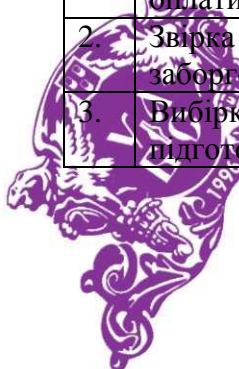
Програму аудиту пропонуємо оформити у вигляді таблиці, яка міститиме не тільки процедури аудиту, терміни і відповідальних осіб, а і колонку з переліком робочими документами і для приміток. Така форма програми внутрішнього аудиту надасть можливість не тільки отримати достатні докази наявності і правильності ведення обліку дебіторської заборгованості, а і одразу ж вносити певні коментарі щодо виявлених порушень і перекручувань, які потребують детальнішого розгляду. Приклад програми аудиту дебіторської заборгованості наведений у таблиці 3.3.

Перевіряючи дебіторську заборгованість необхідно звертати увагу на своєчасність проведення інвентаризації. Термін позовної давності по сумах заборгованості становить 3 роки. По закінченню цього строку заборгованість підлягає списанню. У бухгалтерському обліку прострочена дебіторська заборгованість списується на витрати [38].

Таблиця 3.3 – Програма аудиту дебіторської заборгованості

Підприємство ТОВ «Спецбуд»
Період аудиту 2012 рік
Термін аудиту 1 місяць

№ з/п	Процедура аудиту	Робочий документ	Термін	Виконавець	Примітка
1.	Розрахунки з покупцями і замовниками, підготовка балансу дебіторської заборгованості, розподіленої за строками оплати	ДЗ-1	06.05.12	Іванов М.П.	
2.	Звірка балансу дебіторської заборгованості з рахунками	ДЗ-2	8.05.12	Іванов М.П.	
3.	Вибірка рахунків для підтвердження, підготовка листів-підтверджень	ДЗ-3	11.05.12	Іванов М.П.	

Продовження таблиці 3.3

4.	Одержання підтвердження від замовників, аналіз різниць дебіторської заборгованості	ДЗ-4	15.05.12	Іванов М.П.
5.	Перевірка адекватності резерву сумнівних боргів	ДЗ-5	16.05.12	Іванов М.П.
6.	Перевірка безнадійної дебіторської заборгованості	ДЗ-6	17.05.12	Іванов М.П.
7.	Перевірка правильності і обґрунтованості списання заборгованості	ДЗ-7	19.05.12	Іванов М.П.
8.	Перевірка документів з інвентаризації дебіторської заборгованості за строками і фактами непогашення	ДЗ-8	21.05.12	Іванов М.П.
9.	Перевірка наявності заходів по погашенню дебіторської заборгованості	ДЗ-9	23.05.12	Іванов М.П.
10.	Перевірка на шахрайство окремих списаних в ході аудиту рахунків	ДЗ-10	25.05.12	Іванов М.П.
11.	Оцінка доказів повноти відображення у фінансовій звітності, оцінка кредитної політики підприємства	ДЗ-11	28.05.12	Іванов М.П.

Виконав Іванов М.П.

Перевірів Дрига О.В.

Істотне значення для проведення внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості і прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, яка формується на базі даних бухгалтерського обліку [36]. Нормативна форма первинного обліку дебіторської заборгованості не враховує специфіки даного активу (наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів його оцінювання). Облікові реєстри дебіторської заборгованості не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення. Це є причиною недостатності інформації про дебіторську заборгованість для проведення аналізу розрахунків з дебіторами і заборгованості в цілому з метою прогнозування настання платіжної кризи підприємства та надання рекомендацій по її попередженню.

Так, дослідивши первинний облік дебіторської заборгованості на ТОВ «Спецбуд», встановили, що відображення короткострокової і

довгострокової заборгованостей є подібним і відображається у відомостях 3.2 та 3.4, а також первинних документах і аркушах-розшифровках, що на нашу думку є недосить вдалим, тому, що важко прослідкувати господарські зв'язки з іншими підприємствами. Це пов'язано з тим, що облік ведеться лише у розрізі облікових періодів і ускладнює пошук інформації по конкретним дебіторам.

Саме тому, на нашу думку, доцільно створити Книгу обліку дебіторської заборгованості. Дану Книгу пропонуємо розділити на дві частини: «Поточну дебіторську заборгованість» та «Довгострокову дебіторську заборгованість», у яких інформація буде вестися конкретно у розрізі по кожному дебітору. Ця інформація буде контролюючою для оборотів, що відображаються у відомостях 3.2 та 3.4, а також первинних документах. Таким чином зменшиться вірогідність допущення ненавмисних помилок під час заповнення документів. У даній Книзі пропонуємо відобразити інформацію, про дату виникнення заборгованості, строки її погашення і обов'язково відобразити коли саме була погашена заборгованість. Це надасть змогу аналізувати перспективність зв'язків з конкретним підприємством, приймати правильні управлінські рішення і знизити ризик виникнення безнадійної заборгованості. Відображення сум якої також знайшло місце у Книзі обліку дебіторської заборгованості, також відокремлені колонки для зазначення сум простроченої заборгованості і сум штрафних платежів. В Книзі також виділена колонка для приміток, які може ставити головний бухгалтер і керівник, що дозволить задокументувати певні управлінські рішення стосовно конкретного підприємства. Приклад Книги обліку дебіторської заборгованості наведений у додатку В.

Також доцільною є розробка класифікатору можливих порушень і помилок, ймовірність виникнення яких на підприємстві є значною. Несуттєвими є одиничні невеликі відхилення від встановлених вимог. Від систематичності і вагомості впливу на якість залежить класифікація невідповідностей. Кілька невеликих відхилень від вимог, виявлені на підприємстві можуть бути істотною невідповідністю. Виявлення помилок і

невідповідностей є потенціалом для вирішення проблеми за допомогою попереджувальних дій чи коригувань. Тому, для досліджуваного підприємства нами був розроблений класифікатор невідповідностей – таблиця 3.4.

Таблиця 3.4 – Класифікатор невідповідностей, які можуть бути виявлені у процес аудиту дебіторської заборгованості ТОВ «Спецбуд»

№ з/п	Опис невідповідності	Варіант відповіді	
		+	-
1.	Підміна виписок банку або наявність виправлення сум, що засвідчують погашення дебіторської заборгованості		-
2.	Незаконне здійснення бартерних операцій для погашення дебіторської заборгованості		-
3.	Невідповідність синтетичного і аналітичного обліку дебіторської заборгованості		-
4.	Списання крадіжок і недостач за рахунок збільшення дебіторської заборгованості		-
5.	Зарахування отриманих сум дебіторської заборгованості на погашення заборгованості інших дебіторів		-
6.	Приховування дебіторської заборгованості за рахунок згорнутого залишку у Балансі		-
7.	Неправильна оцінка дебіторської заборгованості	+	
8.	Неправильний розрахунок суми резерву сумнівних боргів		-
9.	Невідповідність сум у первинних документах	+	
10.	Відсутність або неправильне оформлення договорів, що стали підставою для відвантаження продукції, виконання послуг і стали причиною виникнення заборгованості		-
11.	Неправильні кореспонденції при відображенні в обліку		-
12.	Неналежність відображеної дебіторської заборгованості підприємству		-
13.	Перекручування і шахрайство із сумами дебіторської заборгованості		-
14.	Неправильна класифікація дебіторської заборгованості		-
15.	Неправильне зарахування заборгованості до валюти Балансу	+	
16.	Відображення дебіторської заборгованості за фіктивними рахунками неіснуючих клієнтів		-

Виконав Іванов М.П.

Внутрішній аудитор повинен проводити попередній контроль розрахунків з контрагентами з метою мінімізації невиконання ними зобов'язань. Для цього необхідно розробити систему відбору з урахуванням різних критеріїв і

показників. Головними аспектами при прийнятті рішення про співпрацю з контрагентом є:

- репутація потенційного контрагента – суб'єктивна оцінка, яка базується на досвіді попередніх відносин, стані платіжної дисципліни, а також власних спостережень та інформації, отриманої від інших контрагентів;

- надійність фінансового становища – вивчення та аналіз основних показників фінансової звітності контрагента.

Такий контроль дозволить підвищити імовірність погашення боргу і зменшити ризик перетворення заборгованості в безнадійну, що позитивно впливає на діяльність підприємства.

Огляд економічної літератури показав, що більшість американських економістів з метою ефективного управління дебіторською заборгованістю розробляють методи оцінювання покупців. Даний метод полягає у використанні системи балів, які надаються всім історичним подіям, що впливають на платіжну дисципліну дебітора, отримані бали сумуються і робиться висновок про кредитування. Таким чином, розробка кредитних стандартів дозволяє визначити рівень ризику майбутніх дебіторів, що дає можливість обрати найбільш вигідного і визначити оптимальні строки кредитування для нього.

Ми пропонуємо застосовувати систему оцінки дебіторів на ТОВ «Спецбуд», що ґрунтуватиметься на їх платоспроможності та визначенні відповідного рівня ризику. Дана методика широко застосовується американськими фірмами [44]. Пропонуємо її адаптувати для нашого підприємства.

Зміст методу оцінки:

- отримання інформації про фінансовий стан потенційного дебітора, його платіжну дисципліну та розміри кредиторської заборгованості;
- аналіз отриманих показників і встановлення кожному з них певної суми балів.

- розраховується загальна сума визначених підприємством балів і визначається рівень ризику такого клієнта;
- визначення терміну надання кредиту відповідно до рівня ризику.

Перший етап передбачає визначення внутрішнім аудитором типу фінансового стану потенційного кредитора, систематизувати інформацію про кредиторську заборгованість даного підприємства за термінами погашення, а також проаналізувати інформацію про факти несплати заборгованості у минулому.

Для визначення суми балів за показниками пропонуємо табличну систему оцінювання – таблиця 3.5. Дана система передбачає присвоєння балів по кожному із показників за шкалою від 1 до 3.

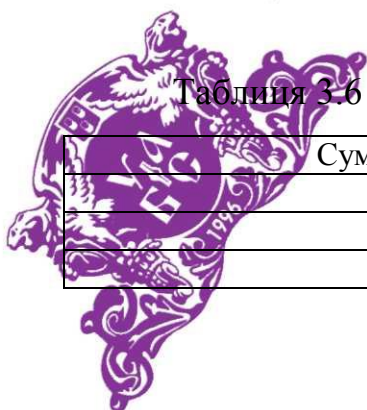
Таблиця 3.5 – Таблична система оцінювання фінансового стану потенційного дебітора

№ з/п	Показник	Значення показника	Сума балів
1.	Фінансовий стан (тип)	I	2
		II	3
		III	1
2.	Несплата заборгованості (кількість раз)	0	3
		1	2
		2	1
3.	Кредиторська заборгованість (затримка оплати)	>30	3
		30-60	2
		>60	1
Всього		X	

Далі визначаємо рівень ризику даного дебітора. Для цього необхідно обрати один із рівнів наведених у класифікації – таблиця 3.6.

Таблиця 3.6 – Рівень ризику дебіторів

Сума балів	Рівень ризику
8-9	1
5-7	2
3-4	3

На останньому етапі аналізу встановлюють термін кредитування. Строки надання кредиту наведені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Схема визначення строків кредитування

Рівень ризику	Термін кредитування, дні
1	60-90
2	30-60
3	до 30

Застосування даної системи оцінювання значно зменшить рівень несплати заборгованості, так як споживчі кредити будуть надаватися дебіторам з низьким рівнем ризику, а також дозволить спростити процес прийняття управлінських рішень відносно дебіторської заборгованості.

Таким чином для ефективного функціонування підприємства важливо здійснювати постійний внутрішній аудит його фінансових активів. В рамках удосконалення внутрішнього аудиту фінансових активів ТОВ «Спецбуд» запропоновано програму його проведення, класифікатор невідповідності; розроблена форма первинного обліку дебіторської заборгованості і розроблена методика оцінки потенційних дебіторів.

РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ У ТОВ «СПЕЦБУД»

4.1 Правові та організаційні основи охорони праці

Забезпечення працівників безпечними умовами праці є одним з основних завдань роботодавця. Основні положення щодо охорони праці викладені у законах України та спеціальних законодавчих актах. До них належать:

- Конституція України;
- Кодекс законів про працю України (КЗпП);
- Закони України: «Про охорону праці», «Про охорону здоров'я», «Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та втратами, зумовленими народженням та похованням», «Про колективні договори і угоди»;
- спеціальні законодавчі акти: Державні нормативні акти про охорону праці, Державні стандарти України з питань безпеки праці, Міждержавні стандарти, системи стандартів безпеки праці, Санітарні норми і правила, Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів та інші нормативно-правові акти, якими регламентуються загальнообов'язкові правила (норми).

Аналіз відповідності нормативних актів на досліджуваному підприємстві ТОВ «Спецбуд» наведено у додатку В. Оцінку положень наявних нормативно-правових актів ТОВ «Спецбуд» наведено у додатку Г.

Статтею 13 Закону «Про охорону праці» на роботодавця покладаються обов'язки по забезпеченню функціонування системи управління охороною

праці. Він несе відповідальність за функціонування системи охорони праці та очолює роботу по управлінню нею [60].

Система охорони праці (СОП) створюється на підприємствах з кількістю працюючих 50 і більше осіб. На підприємстві з кількістю працюючих менше 50 осіб функції СОП можуть виконувати в порядку сумісництва особи, які мають відповідну підготовку. На підприємстві з кількістю працюючих менше 20 осіб для виконання функцій СОП можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають виробничий стаж роботи не менше трьох років і пройшли навчання з охорони праці [25].

На ТОВ «Спецбуд» працює 24 особи, тому основні організаційні завдання щодо охорони праці покладені на інженера, який працює за сумісництвом і виконує функції служби охорони праці [49].

До основних завдань інженера з охорони праці ТОВ «Спецбуд» належать:

- інформування та надання роз'яснень працівникам підприємства з питань охорони праці;
- організація проведення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози життю або здоров'ю працівників;
- вивчення та сприяння впровадженню сучасних засобів колективного та індивідуального захисту працівників;
- контроль за дотриманням працівниками вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці, положень галузевої угоди, розділу «Охорона праці» колективного договору та актів з охорони праці, що діють у межах підприємства.

Інженер з охорони праці діє відповідно до посадової інструкції, колективного договору, керується законодавством України, нормативно-правовими актами з охорони праці та актами з охорони праці, що діють в межах підприємства.

Витрати, пов'язані з охороною праці свідчать про ступінь ефективності СОП. Їх поділяють на три групи: доцільні, частково доцільні і недоцільні.

Доцільні витрати спрямовані на збереження здоров'я працівників, зростання продуктивності праці. Частково доцільні витрати – пільги та компенсації за несприятливі умови праці. Недоцільні витрати – це додаткові до страхових відшкодування потерпілим унаслідок травм і профзахворювань, витрати на ліквідацію наслідків аварій і нещасних випадків, витрати на штрафні санкції і ін..

Законодавчо визначено для підприємств, незалежно від форм власності, або фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, витрати на охорону праці мають становити не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік.

Перелік витрат товариства на охорону праці наведено в додатку Д.

Проведені нами дослідження свідчать, що основні витрати на підприємстві припадають на створення безпечної техніки, попередження травматизму і захворюваності, а також на нормалізацію умов праці. Щоб узагальнити інформацію щодо стану охорони праці на досліджуваному підприємстві ми пропонуємо скласти акт перевірки стану охорони праці (Додаток Е).

Отже, на основі дослідження системи охорони праці на ТОВ «Спецбуд», можна зробити висновок, що діяльність служби охорони праці організована належним чином. На підприємстві працює інженер з охорони праці. Служба здійснює контроль за дотриманням підприємством законодавчих та нормативно-правових актів з питань охорони праці.

4.2 Аналіз санітарно-гігієнічних умов праці

У зв'язку з тим, що переддипломна практика проходить в бухгалтерії у даному розділі пропонуємо провести аналіз відділу бухгалтерії. Відділ бухгалтерії знаходиться в адміністративній будівлі. Адміністративна будівля ТОВ «Спецбуд» має один поверх. В даному приміщенні розташовані бухгалтерія, кабінет директора, кімната відпочинку, приймальня, кухня.

За санітарно-екологічними нормами підприємство відносять до першого класу небезпеки.

Загальна площа приміщення становить 30 м^2 , висота – 3 м. Кількість працюючих у приміщенні – чотири (директор, головний бухгалтер і два помічника). Отже, нормативи розмірів та забезпечення працюючих робочою площею в офісі дотримано [7].

У приміщенні розташовано 4 комп'ютери. Напруга джерела живлення комп'ютерів у приміщенні - 220 В. У приміщенні розміщені 6 письмових столів, чотири шафи для зберігання документів.

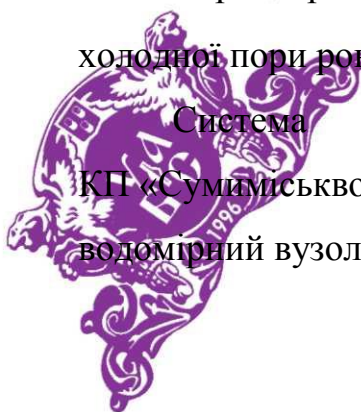
Освітлення – природне: в бухгалтерії 2 вікна, розмір вікон становить $1,5 \times 2,0\text{ м}$. ($S = 3\text{ м}^2$), розташовані на схід. Штучне освітлення представлене люмінесцентними лампами [30].

Вентиляція в приміщенні бухгалтерії: природна та штучна. В бухгалтерії 2 вікна у кожному вікні по одній квартирці. Крім природного в приміщенні розміщений кондиціонер.

Система опалення – централізована, здійснюється в ТОВ «Сумитеплоенерго».

Параметри мікроклімату в приміщенні бухгалтерії є наступними: для холодної пори року – $21-23\text{ }^{\circ}\text{C}$, для теплої пори року – $22-24\text{ }^{\circ}\text{C}$ [22].

Система водопостачання закладу здійснюється від КП «Суми́ськводоканал». На вводі системи у заклад влаштований водомірний вузол з встановленням лічильника.

Шум є одним з найшкідливіших факторів, притаманних нашій цивілізації. Для характеристики зашумованості на підприємстві, ми виявили, що найбільш сильними джерелами шуму й вібрації є друкуюча техніка, а також вентилятори процесора й блоку живлення, рівень звукового тиску, яких у робочих місцях не перевищує 60 дБА, що відповідає нормам ГОСТ 12.1.003-89 [21].

Організація праці бухгалтерів обумовлена також таким фактором як продуктивність, яка залежить від правильної побудови робочого місця працівника. Відповідно до ч.1 ст. 13 Закону України «Про охорону праці» роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів.

Робоче місце бухгалтера на підприємстві - зона трудової діяльності, оснащена технічними засобами і допоміжним устаткуванням, необхідними для здійснення визначених посадовими інструкціями функцій [23].

В умовах комп'ютеризації головним функціональним елементом робочого місця бухгалтера є комп'ютер, який призначений, залежно від виконуваних функцій, для ручного введення бухгалтерської інформації, її автоматичної обробки, з метою отримання зведених звітів, а також для забезпечення працівників інформаційно-довідковими даними з питань бухгалтерського обліку і оподаткування.

Враховуючи, що на досліджуваному підприємстві автоматизована форма обліку комп'ютер і його периферійні пристрої розміщуються на основному робочому столі

Основні ергономічні параметри робочого місця бухгалтера наступні:

– робоче сидіння має такі основні елементи: сидіння, спинку, стаціонарні підлокітники. Робоче сидіння є підйомно-поворотним, тобто регулюється за висотою, кутом нахилу сидіння та спинки. Поверхня сидіння плоска, передній край – заокругленим. Поверхня сидіння, спинки є напівм'якою, з неслизьким, ненаелектризованим, повітронепроникним покриттям та забезпечує можливість чищення від бруду;

– монітор та клавіатура розташовані на оптимальній відстані від очей, на відстані – 600 мм, з урахуванням розміру алфавітно-цифрових знаків та символів;

– клавіатуру розміщується на спеціальній регульовуваний за висотою, робочій поверхні окремо від столу на відстані 150 мм від краю, ближчого до працівника;

– розміщення принтера на робочому місці забезпечує добру видимість монітору, зручність ручного керування пристроєм введення-виведення інформації в зоні досяжності моторного поля [48].

Отже, збереження здоров'я та працездатності працівників в процесі трудової діяльності значно залежить від параметрів робочої зони: рівня освітлення, вентиляції, параметрів мікроклімату, ергономічних вимог до робочого місця. На ТОВ «Спецбуд» дотримуються встановлених вимог щодо параметрів робочої зони.

4.3 Профілактика травматизму та професійних захворювань

У процесі роботи під дією несприятливих чинників виробничого середовища можуть виникати професійні хвороби або травми. Рівень травматизму в бухгалтерії достатньо низький. Щодо професійних захворювань, то для бухгалтерів найбільш поширеними є хвороби опорно-рухового апарату. Тривале статичне положення тіла під час роботи зазвичай призводить до викривлення хребта (сколіозу), а також до ускладнень у вигляді остеохондрозу, особливо шийного відділу. Низька рухливість призводить до ослаблення всієї опорно-рухової системи, як наслідок: вимивання кальцію з кісток, що в подальшому спричинює переломи; зменшення об'єму м'язів, їх сили; слабшає апарат зв'язок, що призводить до частих вивихів, розтяжок; виникають захворювання суглобів, тощо.

Досить часто працівники бухгалтерії хворіють на хвороби, пов'язані з надлишковою вагою.

Жирові клітини починають відкладатися тоді, коли кількість споживаної енергії перевищує кількість її витрачання. Збільшення жирових клітин може призвести до серцевої недостатності, артеріальної гіпертонії, розвитку цукрового діабету, плоскостопості та деформації стопи, тощо.

Також характерними є хвороби серцево-судинної системи. Існує загроза виникнення аритмії та інфаркту міокарда.

Постійне сидіння на одному місці може сприяти виникненню варикозної хвороби або геморою.

Малорухомий спосіб життя призводить до уповільнення руху крові та небезпеки виникнення тромбів, падіння рівня гемоглобіну та кількості еритроцитів.

Актуально проблемою для працівників бухгалтерії є погіршення зору – знижується гострота зору, очі слізяться, виникає головний біль, втома. Такі симптоми є проявом «комп'ютерного зорового синдрому».

Багатьох проблем зі здоров'ям можна уникнути, якщо проводити профілактику професійних захворювань. Здоровий спосіб життя є основою відсутності професійних захворювань. Раціональне харчування, особиста гігієна, висока рухова активність, відсутність шкідливих звичок не тільки запобігають виникненню професійних хвороб, а і сприяють гарному самопочуттю.

Під час тривалої роботи з комп'ютером необхідно робити короткі перерви і проводити гімнастику очей. Для профілактики виникнення професійних захворювань і покращення стану здоров'я працівників на ТОВ «Спецбуд» передбачено санаторно-курортний відпочинок під час відпустки.

Проаналізуємо стан травматизму і професійних захворювань та витрати на охорону праці за останні 3 роки на підприємстві. Аналіз стану травматизму та професійних захворювань проводиться на основі змісту актів про нещасний

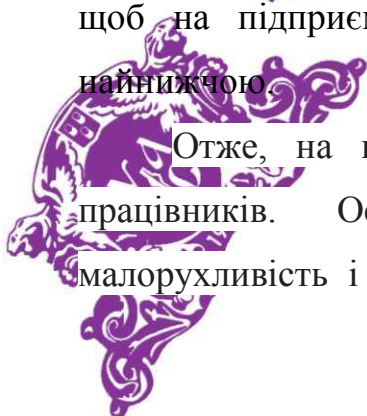
випадок (ф. Н-1), професійних захворювань на виробництві, звітності підприємства за ф. 7-Т та лікарняних листів за останні 3 роки. Вихідні та розрахункові дані занесемо в таблицю 4.1.

Таблиця 4.1 – Показники стану виробничого травматизму та професійних захворювань.

№ з/п	Показник	2010	2011	2012
1	Середньорічна кількість працюючих (Р), чол.	27	25	24
2	Кількість нещасних випадків (N _{НВ}) всього, у тому числі:			
	– з тимчасовою втратою працездатності;	–	–	–
	– зі стійкою втратою працездатності;	–	–	–
	– зі смертельним наслідком	–	–	–
3	Втрати працездатності від травм, дн. (Т _{ТР})	–	–	–
4	Кількість захворювань (N _з)	3	2	5
5	Втрати працездатності через захворювання, дн. (Т _з)	–	–	–
6	Коефіцієнт частоти (на 10 працюючих):			
	– нещасних випадків (К _{ЧН})	–	–	–
	– захворювань (К _{Чз})	0,3	0,2	0,5
7	Коефіцієнт тяжкості:			
	– нещасних випадків (К _{ТН})	–	–	–
	– захворювань (К _{Тз})	1,1	0,8	2,1
8	Коефіцієнт втрати робочого часу (К _В)	–	–	–

Позитивним показником стану охорони праці на підприємстві є те, що протягом 2010 – 2012 рр. на підприємстві не сталося жодного нещасного випадку. Про це свідчать коефіцієнти частоти травматизму та важкості травматизму, які дорівнюють нулю. В той же час коефіцієнти частоти випадків захворювань та важкості захворювань мають певну вагу для підприємства. Тому служба охорони праці повинна ще більше прикладати зусиль для того, щоб на підприємстві захворюваність робітників (особливо взимку) була найнижчою.

Отже, на підприємстві створюються сприятливі умови роботи для працівників. Основними причинами професійних захворювань є малорухливість і тривала робота за комп'ютером, тому пропонуємо ввести

п'ятихвилинну виробничу гімнастику, яку необхідно проводити після кожних 60 хвилин сидячої роботи , і яка буде спрямована на покращення фізичного і морального стану і самопочуття працівника, а також повісити спеціальні плакати з комплексом вправ для очей.

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

Державний вищий навчальний заклад
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

ВИСНОВКИ

Ефективне управління фінансовими активами підприємства в значній мірі залежить від правильно організованого їх обліку і аудиту. В умовах ринкової економіки при спрямованості підприємства на збільшення обсягів надання послуг якісна і своєчасна інформація про стан фінансових активів має велике значення.

У першому розділі випускної роботи було розглянуто теоретичні основи обліку і аудиту фінансових активів, а саме досліджено категоріальний апарат стосовно обраної теми, сутність і класифікація фінансових активів, а також досліджено питання їх визнання і оцінки.

Фінансовий актив – це будь-який актив, що є грошовими коштами, інструментом власного капіталу іншого суб'єкта господарювання, контрактним правом отримувати грошові кошти або інші фінансові інструменти. Методологічні засади обліку фінансових активів закладені у П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Метою аудиту фінансових активів є встановлення правильності і достовірності відображення фінансових активів і їх складових у фінансовій (бухгалтерській) звітності.

У другому розділі роботи розглядаються питання організації обліку та аудиту фінансових активів на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Спецбуд».

Досліджуване підприємств спеціалізується на будівництві зовнішніх мереж (водопровід, каналізація), будівництві доріг, автострад, надає послуги будівельної техніки (екскаватори, бульдозери, трактори, компресора) та автомобілів (КРАЗа, КАМАЗа). У своїй діяльності структурний підрозділ керується діючим законодавством України, Статутом Товариства.

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"
"Державний вищий навчальний заклад
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

Структурний підрозділ, що здійснює оперативний і бухгалтерський облік діяльності товариства, веде відомчу, оперативну і статистичну звітність має просту лінійну структуру і складається з трьох працівників.

Ааналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за три роки показав, що основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства протягом 2010-2012 років зазнали позитивних змін. Валюта балансу підприємства за аналізований період в середньому зростає на 571,4 тис. грн., що свідчить про позитивну динаміку в діяльності підприємства. Загалом фінансово-господарський стан підприємства оцінено як позитивний, про що свідчать показники ділової активності і рентабельності.

Організація бухгалтерського обліку фінансових активів їх аудиту на підприємстві в цілому відповідає вимогам П(С)БО та закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Проте у ній можна виявити деякі недоліки:

- невідповідність методики за якою здійснюється коригування дебіторської заборгованості та умов створення резерву сумнівних боргів вимогам міжнародних стандартів у контексті їх реформування.

- низький рівень організації внутрішнього аудиту фінансових активів, в силу його безсистемності та обмеженості обраних аудиторських процедур.

У третьому розділі роботи з метою усунення даних недоліків були розроблені шляхи удосконалення обліку і аудиту фінансових активів. На нашу думку, дебіторська заборгованість може розглядатися як «альтернативна інвестиція». Правильна її оцінка має важливе значення для діяльності підприємства. Підприємство в питаннях обліку дебіторської заборгованості керується П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Даний стандарт передбачає оцінку дебіторської заборгованості за чистою реалізаційною вартістю, але дану оцінку не доцільно застосовувати до всіх видів поточної дебіторської заборгованості. Нами запропоновано в питаннях оцінки дебіторської заборгованості та ТОВ «Спецбуд» керуватися міжнародними стандартами.

Завдяки оцінці дебіторської заборгованості за амортизованою вартістю методом ефективної ставки відсотка підприємство буде дотримуватися принципу обачності і правильно відобразатиме дебіторську заборгованість у Балансі, а користувачі фінансової звітності матимуть змогу отримати достовірну інформацію про фінансові активи.

Застосування методики на ТОВ «Спецбуд» дасть змогу правильно і просто розрахувати суму дебіторської заборгованості, що забезпечить вчасне і правильне складання звітності бухгалтерами, при цьому складена звітність буде відповідати принципам обачності, повного висвітлення та відповідності доходів і витрат.

Для усунення недоліків, пов'язаних з внутрішнім аудитом ТОВ «Спецбуд» та з метою посилення контролю за станом фінансових активів нами запропоновано схему організації внутрішнього аудиту, що базується на розподілі дебіторської заборгованості за термінами її виникнення і дає змогу оперативного контролювати та управляти дебіторською заборгованістю та запобігати простроченню терміну її позовної давності.

Крім того, нами розроблено Книгу обліку дебіторської заборгованості. Ця книга дозволить відображати інформацію по кожному дебітору і буде контролюючою для оборотів по відомостям 3.2 і 3.4. Таким чином зменшиться вірогідність допущення ненавмисних помилок під час заповнення документів. А інформація про дату виникнення заборгованості і строки її погашення надасть змогу аналізувати перспективність зв'язків з конкретним підприємством, приймати правильні управлінські рішення і знизити ризик виникнення безнадійної заборгованості. Впровадження даної форми спростить організацію документообігу щодо дебіторської заборгованості, посилить координацію дій співробітників, відповідальних за виписку та обробку документів за фінансовими активами, підвищить якість організації первинного обліку в цілому. Розроблено програму аудиту і класифікатор помилок дебіторської заборгованості.

Запропонована методика оцінки потенційних дебіторів, дозволить оцінити потенційних клієнтів, а також, за умов її використання як основи планування та регламентації внутрішньої контрольної діяльності сприятиме зниженню підвищення якості аудиторських процедур та забезпечить своєчасне реагування на проблеми в обліку дебіторської заборгованості.

Рекомендовані вдосконалення дозволять підвищити ефективність організації обліку та аудиту фінансових активів, що сприятиме покращенню фінансового стану підприємства.

Підбиваючи підсумки щодо стану охорони праці у ТОВ «Спецбуд», необхідно підкреслити, що на підприємстві досить відповідально ставляться до її забезпечення. Обов'язки із забезпечення належної охорони праці співробітників підприємства покладені на інженера за сумісництвом, враховуючи чисельність працюючих.

Позитивним аспектом є те, що на підприємстві за час його діяльності не зафіксована нещасних випадків та випадків виробничого травматизму, а санітарно-гігієнічні норми неухильно дотримуються.

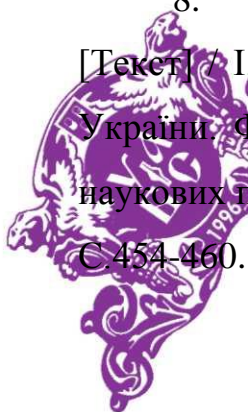
У той же час, на нашу думку, керівництву підприємства слід звернути більшу увагу на створення сприятливих ергономічних та мікрокліматичних умов: встановлювати короткочасні додаткові перерви під час роботи з комп'ютерами, забезпечити додаткову вентиляцію та теплообмін в адміністративних приміщеннях.

Крім того, зважаючи на те, що більшу частину робочого часу працівник знаходиться у малорухомій позі, то пропонується ввести п'ятихвилинну виробничу гімнастику в межах технологічних перерв для працівників, що працюють з оргтехнікою, яку необхідно проводити після кожних 60 хвилин сидячої роботи, і яка буде спрямована на покращення фізичного і морального стану і самопочуття працівника, а також повісити плакати з комплексом вправ для очей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова, Н. С. Основні проблеми обліку та внутрішнього аудиту дебіторської і кредиторської заборгованостей [Текст] / Н. С. Акімова, Н. В. Новицька // Науково-технічний збірник. – 2007. - № 77. – С.268-273.
2. Андреева, Г. І. Економічний аналіз [Текст] : навчально-методичний посібник / Г. І. Андреева. – К. : Знання, 2008. – 257 с. – ISBN 978-966-346-365-0.
3. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) [Текст] : підручник / Нац. центр обліку та аудиту Нац. Академії статистики, обліку та аудиту, Одеська нац. академія харчових технологій, Одеський держ. економ. ун-т; ред.: В. В. Немченко, О. Ю. Редько. – К. : ЦУЛ, 2012. – 540 с. – ISBN 978-611-01-0279-7.
4. Белокоз, О. В. Відмінності між вітчизняними та міжнародними підходами до оцінки дебіторської заборгованості торговельних підприємств [Текст] / О. В. Белокоз // Галицький економічний вісник. – 2010. - № 3 (28). – С. 197-201.
5. Білуха, М. Т. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : підручник / М. Т. Білуха. – К. : КДТЕУ, 2000. – 692 с. – ISBN 966-7376-41-9.
6. Бланк, И. А. Управление финансовыми рисками [Текст] / А. И. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600с. – ISBN 956-521-320-2.
7. Боярова, О. А. Резерв сумнівних боргів як обачний інструмент впливу на діяльність підприємства [Текст] / О. А. Боярова, Н. П. Кузик // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 4. – С. 41-44.
8. Бурденко, І. М. Особливості визнання фінансових інструментів [Текст] / І. М. Бурденко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: глобалізація та євроінтеграція : збірник наукових праць / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів. – 2009. – С.454-460.

9. Бурденко, І. М. Припинення визнання фінансових активів [Текст] / І. М. Бурденко // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2010. – № 2 (52). – С.320-323

10. Бурденко, І. М. Класифікація випущених інструментів : фінансове зобов'язання чи інструмент капіталу? [Текст] / І. М. Бурденко // Вісник НБУ. – 2010. - № 3. – С.27-29.

11. Бурденко, І. М. Фінансові інструменти : особливості їх класифікації [Електронний ресурс] / І. М. Бурденко. – Режим доступу : http://academy.sumy.ua/images/stories/docs/K_BOA/Burdenko_014.pdf. – Бібліотека УАБС НБУ.

12. Бутинець, Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку [Текст] : навчальний посібник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2002. – 591 с. – ISBN 966-8059-10-7.

13. Буфатіна, І. Облік дебіторської заборгованості [Текст] / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 52. – С. 41-45.

14. Бухгалтерський словник [Текст] / за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. – Житомир : ПП «Рута», 2001. – 224 с. – ISBN 966-7570-85-1.

15. Взгляд на МСФО [Електронний ресурс] / Ернст энд Янг. – Режим доступу : [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS-Outlook-March2013-Rus/\\$FILE/IFRS-Outlook-March2013-Rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS-Outlook-March2013-Rus/$FILE/IFRS-Outlook-March2013-Rus.pdf) .- Сайт Ернст энд Янг.

16. Внешнеэкономический толковый словарь [Текст] / под редакцией И. П. Фаминского. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 512 с. – ISBN 5-16-000165-4.

17. Гайдучок, Т. С. Основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній системі [Текст] / Т. С. Гайдучок, Н. І. Цегельник // Економічні науки. – 2012. – № 9 (33). – С.57-62.

18. Гангал, Л. С. Основні проблеми та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / Л. С. Гангал.– Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_EN_2009/Economics/48184.doc.htm. –

Архів наукових публікацій.

19. Голубінка, Ю. М. Управління дебіторською заборгованістю [Текст] / Ю. М. Голубінка // Міжнародна науково-практична конференція молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів (3 грудня 2010 р.) / Відп. Ред. З. В. Герасимчук. – Луцьк : РВВ Луцького національного технічного університету. – 2010. – С.126-127.

20. Горбачова, О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення [Текст] / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // Торгівля і ринок. – 2010. – № 30. – Т.2. – С. 392-399.

21. ГОСТ 12.1.003-89 ССБТ. Шум. Общие требования безопасности. [Электронный ресурс] : Система стандартов безопасности труда. – Режим доступа : <http://vsegost.com/Catalog/31/31970.shtml>. – Библиотека ГОСТов.

22. ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны [Электронный ресурс] : Система стандартов безопасности труда. – Режим доступа: <http://vsegost.com/Catalog/15/1583.shtml>. – Библиотека ГОСТов.

23. ГОСТ 12.2.033-78 ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования [Электронный ресурс] : Система стандартов безопасности труда. – Режим доступа: <http://vsegost.com/Catalog/15/15210.shtml>. – Библиотека ГОСТов.

24. Грачева, Р. Е. Финансовые активы, финансовые обязательства и инструменты собственного капитала: самое важное [Электронный ресурс] / Р. Е. Грачева. – Режим доступа: <http://buhl baz.ru/iasifrs-msfo/obshchie-voprosy-iasifrs/finansovye-aktivy-finansovye-obyazatelstva-i-instrumenty-sobstvennogo-kapitala-samoe-vazhnoe.html> - Методология бухгалтерского учета.

25. Грибан, В. Г. Охорона праці [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. Г. Грибан. – К : Центр учбової літератури, 2009. – 280 с. – ISBN 966-574-423-2.

26. Губарик, О. М. Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / О. М. Губарик. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=29>. – НБУ ім.В.І.Вернадського.

27. Губачова, О. М. Облік у зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / О. М. Губачова. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/13351207/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_nadanih_znizhok_povernennya_prodanih_tovariv. – Українські підручники онлайн.

28. Давидюк, Т. В. Визнання та оцінка поточної дебіторської заборгованості: напрямки удосконалення [Електронний ресурс] / Т. В. Давидюк. – Режим доступу : http://archive.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2012_1/11.pdf. - НБУ ім. В.І.Вернадського.

29. Данькевич, А. П. Фінансові інструменти : особливості визнання, класифікації та обігу [Текст] / А. П. Данькевич // Наукові праці НДФІ. Фінансова політика та економічне регулювання. – 2009. – № 1(46). – С. 64-74.

30. ДБН В2.5.-28-2006 Штучне та природне освітлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dnop.com.ua/dnaop/act8425.htm>. – Всеукраїнський портал з питань охорони праці.

31. Жолнер, І. В. Фінансовий облік за міжнародними стандартами та національними стандартами [Текст]. навчальний посібник / І. В. Жолнер. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 368 с. – ISBN 9678-611-01-0270-4.

32. Кияшко, О. М. Необхідність облікового забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства [Текст] / О. М. Кияшко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №3(93). – С.190-195.

33. Кормош, Д. О. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / Д. О. Кормош. – Режим доступу : http://donduet.edu.ua/attachments/article/2013/tom_2.pdf#page=62. – НБУ ім. В.І.Вернадського.

34. Корнеєв В. В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках : монографія [Текст] / Корнеєв В. В. – К. : НДФІ, 2003. –

35. Кулаковська, Л. П. Організація і методика аудиту [Текст] підручник / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – Київ : Каравела, 2012. – 544 с – ISBN 966-8019-63-4.

36. Лесько, Ю. О. Теоретичні аспекти внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / Ю. О. Лесько. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2012/Economics/7_103973.doc.htm. – Архів наукових публікацій.

37. Лозовицький, С. П. Аудит [Текст] : навчальний посібник / С. П. Лозовицький. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 466 с – ISBN 978-617-574-034-7.

38. Марусяк, Н. А. Дебіторська та кредиторська заборгованість як основні фінансові регулятори кругообігу оборотного капіталу підприємства [Текст] / Н. А. Марусяк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - № 2. – С.139-142.

39. Мерэликина, Е. М. Аудит [Текст] : учебник / Е.М.Мереликина, Ю.П. Никольская. – Москва : ИНФРА-М, 2008. – 368с. – ISBN 978-5-16-002473-8.

40. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408. – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

41. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_015 – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

42. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 «» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу :

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_007. - Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

43. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_016 - Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

44. Момот, Т. В. Сучасні моделі управління дебіторською заборгованістю підприємства [Текст] / Т.В. Момот, Г. М. Бреславська // Науково-технічний збірник. – 2008. - № 85. – С.207-211.

45. Москалюк, Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи вирішення [Електронний ресурс] / Г. О. Москалюк. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12736/1/31_167-179_Vis721menegment.pdf. - НБУ ім. В.І. Вернадського.

46. Москалюк, Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення та розвитку [Електронний ресурс] / Г. О. Москалюк. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1899>. – Ефективна економіка.

47. МСФО (IFRS) 9 - Этап 1 проекта по замене МСФО (IAS) 39 [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Supplement-60-IFRS9-RU/\\$FILE/Supplement-60IFRS9RU.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Supplement-60-IFRS9-RU/$FILE/Supplement-60IFRS9RU.pdf). - Сайт Эрнст энд Янг.

48. НПАОП 0.00-1.28-10. Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vsegost.com/Catalog/15/15210.shtml>. – Библиотека ГОСТов.

49. НПАОП 0.00-4.35-04. Типове положення про службу охорони праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.budinfo.org.ua/doc/1810516.jsp> – Строительные нормативные акты.

50. Петренко, С. М. Аудит: теорія і практика застосування міжнародних стандартів [Текст] : навчальний посібник / С. М. Петренко, І. М. Пальцун. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 520 с. – ISBN 978-617-574-070-5

51. Петруня, Н. В. Класифікація активів підприємства з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності [Текст] / Н.В. Петруня // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. - №1. – С.235-242.

52. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV, із змінами і доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14/conv>. – Законодавство України.

53. Про затвердження Інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [Електронний ресурс] : Наказ міністерства фінансів України від 21.01.2004 № 22, зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>. – Законодавство України.

54. Про затвердження Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. – Законодавство України.

55. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237, із змінами і доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. – Законодавство України.

56. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів

України від 26.04.2000 № 91, із змінами і доповненнями. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>. – Законодавство України.

57. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс] : Наказ міністерства фінансів України від 30.11.2001 №559, зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> - Законодавство України.

58. Про затвердження Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» [Електронний ресурс] : Наказ міністерства фінансів України від 15.12.2004 № 637, зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>. – Законодавство України.

59. Про інструкцію з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 11.08.1994 № 69. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>. – Законодавство України.

60. Про охорону праці, Закон України від 16.07.1993 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. – Законодавство України.

61. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України : від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. - Законодавство України.

62. Словарь современных экономических и правовых терминов [Текст] / под. редакцией В. Н. Шимова, В. С. Каменкова. – Мн. : Амалфея, 2002. – 816 с. – ISBN 985-441-226-1.

63. Сметанко, О. В. Внутрішній аудит дебіторської заборгованості як ефективний інструмент управління підприємством [Текст] / О. В. Сметанко // Наукові праці НУХТ. – 2011. – № 34. – С.108-112.

64. Снігурська, Л. П. Огляд змін у МСФЗ щодо обліку фінансових інструментів та формування фінансової звітності, запланованих на 2010-2011 роки [Текст] / Л. П. Снігурська // Вісник НБУ. – 2011. – № 1. – С. 44-52.

65. Снігурська, Л. П. Огляд змін у МСФЗ щодо обліку фінансових інструментів та формування фінансової звітності, запланованих на 2011 рік [Текст] / Л. П. Снігурська // Вісник НБУ. – 2011. – № 2. – С. 34-40.

66. Совет МСФО завершил работу над Этапом 1 МСФО (IFRS) «Финансовые инструменты – классификация и оценка» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Supplement-89-RU/\\$FILE/Supplement-89-RU.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Supplement-89-RU/$FILE/Supplement-89-RU.pdf) . - Сайт Эрнст энд Янг.

67. Соловей, Н. В. Проблеми обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / Н. В. Соловей, К. І. Малиношевська. – Режим доступу // http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prpe/2010_25/malinoshevaska.pdf. – НБУ ім. В. І. Вернадського

68. Тихомирова, Е. В. Признание и оценка финансовых инструментов по МСФО [Электронный ресурс] / Е. В. Тихомирова. – Режим доступа : <http://www.iprnou.ru/print/002609>. - Институт проблем предпринимательства.

69. Унинець-Ходарківська, В. П. Ринок фінансових послуг теорія і практика [Текст] : навчальний посібник / В. П. Унинець-Ходарківська, О. І. Костюкевич, О. А. Лятамбор. – Київ : ЦУЛ, 2009. – 392. – ISBN 966-543-567-5.

70. Усач, Б. Ф. Організація і методика аудиту [Текст] : підручник / Б. Ф. Усач, З. О. Душко, М. М. Колос. – Київ : Знання, 2006. – 295 с. – ISBN 966-346-015-6.

71. Шелудько, В. М. Фінансовий ринок [Текст] : підручник / В. М. Шелудько. – Київ : Знання, 2008. – 535 с. ISBN 978-966-346-375-9.

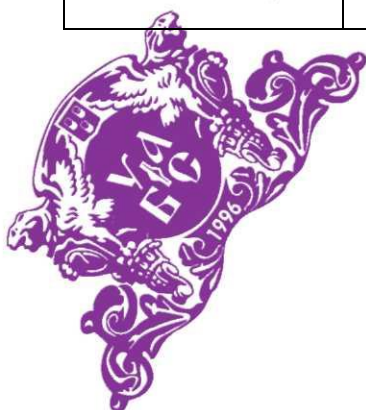

ДОДАТКИ

Додаток А

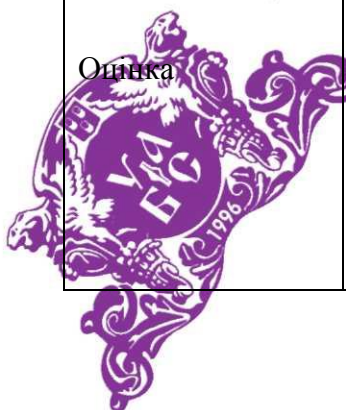
Таблиця А.1 - Порівняльна характеристика основних положень вітчизняних і міжнародних стандартів щодо обліку фінансових активів

Критерій	П(С)БО 13	МСБО32,39, МСФ37, МСФ3 9
Визначення	Фінансовий актив - це будь-який актив, який становить: грошові кошти та їх еквіваленти; контракт, що надає право отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами	Фінансовий актив – це будь-який актив, що є: грошовими коштами; інструментом власного капіталу іншого суб'єкта господарювання; контрактним правом: отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого суб'єкта господарювання або обмінювати фінансові інструменти з іншим суб'єктом господарювання за умов, які є потенційно сприятливими; контрактом, розрахунки за яким здійснюватимуться або можуть здійснюватися власними інструментами капіталу суб'єкта господарювання та який є: непохідним інструментом, за який суб'єкт господарювання зобов'язаний або може бути зобов'язаний отримати змінну кількість власних інструментів капіталу, або похідним інструментом, розрахунки за яким здійснюватимуться або можуть здійснюватися іншим чином, ніж обміном фіксованої суми грошових коштів або іншого фінансового активу на фіксовану кількість власних інструментів капіталу

Продовження таблиці А.1

Критерій	П(С)БО 13	МСБО32,39 , МСФ37, МСФ3 9
Класифікація фінансових активів	Фінансові активи включають: грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти; дебіторську заборгованість, не призначену для перепродажу; фінансові інвестиції, що утримуються до погашення; фінансові активи, призначені для перепродажу; інші фінансові активи	За МСБО 32, МСБО 39: За справедливою вартістю через прибутки/збитки: для торгівлі, варіант справедливої вартості (невідповідність бухгалтерському обліку, наявність стратегії управління, гібридні інструменти) За амортизованою собівартістю: до погашення; позики і дебіторська заборгованість За справедливою вартістю через інший комплексний (сукупний) прибуток, утримувані на продаж; неокотировані інструменти капіталу. За МСФ3 9: За амортизованою собівартістю За справедливою вартістю
Класифікація фінансових активів залежно від мети кінцевого призначення	надається визначення таких термінів як «фінансовий актив призначений для перепродажу», «дебіторська заборгованість, не призначена для продажу», але пояснення цим категоріям не надано.	За МСБО 39 актив, призначений для перепродажу (торгові); фінансові інвестиції, утримувані до їх погашення; дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу; фінансові активи, наявні для продажу.
Визнання	Безумовні права вимоги і зобов'язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями, якщо за умовами контракту підприємство має право на отримання грошових коштів або бере на себе зобов'язання сплатити грошові кошти.	Визнається, якщо можна достовірно оцінити і існує ймовірність отримання економічних вигід.
Оцінка	Фінансові інструменти первісно оцінюють та відображають за їх фактичною собівартістю, яка складається із справедливої вартості активів, зобов'язань або інструментів власного капіталу, наданих або отриманих в обмін на відповідний фінансовий інструмент, і витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням або вибуттям фінансового інструмента	Визначені випадки оцінки за теперішньою, справедливою, амортизаційною вартостями та ідентифікованою собівартістю.

“УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК”

SAFETY AND INTEGRITY OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE

Додаток Б

**Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”**

**State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”**

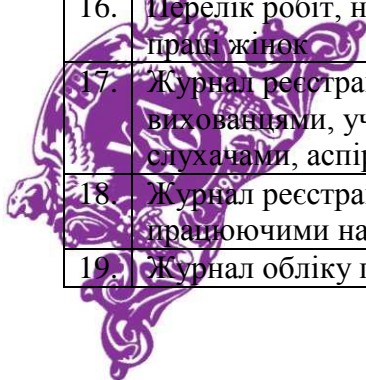
**Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”**

**State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”**

Додаток В

Таблиця В.1 – Нормативно-правова база з питань ОПБНС на
ТОВ «Спецбуд»

№ з/п	Нормативно-правові акти (закони, накази, положення, інструкції тощо), що повинні бути на підприємстві (в установі, організації)	Відмітки про наявність	Відмітки про відповідність чинному законодавству
1.	Програма (текст) вступного інструктажу з охорони праці та тексти інструктажу на робочих місцях	+	+
2.	Положення про систему управління охорони праці (СУОП)		+
3.	Перелік професій працівників, звільнених від проведення первинного, повторного і позапланового інструктажів (за погодженням з державним інспектором з нагляду за охороною праці)		-
4.	Перелік робіт з підвищеною небезпекою	-	-
5.	Положення про порядок виконання робіт з підвищеною небезпекою	-	-
6.	Перелік професій, виконавці яких мають право на забезпечення ЗІЗ з визначенням конкретних видів засобів для них	+	+
7.	Інструкції з охорони праці (перші примірники)	+	+
8.	Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці	-	-
9.	Наказ про затвердження Положення про систему управління охороною праці СУОП	+	+
10.	Наказ про затвердження графіка проведення періодичних медоглядів працівників	+	+
11.	Наказ про затвердження комісії з перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб	-	-
12.	План локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій	-	-
13.	Перелік професій працівників, які повинні проходити попередній або періодичний медогляд	-	-
14.	Перелік робіт, для виконання яких потрібен професійний відбір	-	-
15.	Перелік посадових осіб, які зобов'язані проходити попередню та періодичну перевірку знань з питань охорони праці	-	-
16.	Перелік робіт, на яких забороняється застосування праці жінок	-	-
17.	Журнал реєстрації нещасних випадків, що сталися з вихованцями, учнями, студентами, курсантами, слухачами, аспірантами (форма Н-Н)	-	-
18.	Журнал реєстрації нещасних випадків, що сталися з працюючими на виробництві (Форма Н-1, Н-5, НПВ)	-	-
19.	Журнал обліку повідомлень про нещасний випадок	-	-

Продовження таблиці В.1

№ з/п	Нормативно-правові акти (закони, накази, положення, інструкції тощо), що повинні бути на підприємстві (в установі, організації)	Відмітки про наявність	Відмітки про відповідність чинному законодавству
20.	Журнал обліку професійних захворювань (отруєнь)	-	-
21.	Журнал обліку об'єктів підвищеної небезпеки	-	-
22.	Перелік робіт, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх	-	-
23.	Склад постійно діючої комісії з перевірки знань з питань охорони праці	-	-
24.	Наказ про затвердження членів добровільної протипожежної дружини і пільги для них	-	-
25.	Журнал реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці	-	-

State Higher Educational Institution
 "UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
 OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"
 Державний вищий навчальний заклад
 "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
 НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

Додаток Г

Таблиця Г.1 – Відповідність нормативним положенням ОПБНС на
ТОВ «Спецбуд»

№ з/п	Назва діючого в установі (організації) нормативного документа	Розділ, пункт, інформація, на які здійснюється посилання	Відповідність нормативним положенням
1.	Програма (текст) вступного інструктажу з охорони праці та тексти інструктажу на робочих місцях	Розділ «Вимоги безпеки під час роботи» Розділ «Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях»	+ +
2.	Положення про систему управління охороною праці (СУОП)	Розділ «Охорона праці» у колективному договорі; Повсякденний контроль з боку керівників робіт, та інших посадових осіб	+ +
3.	Інструкції з охорони праці (перші примірники)	Інструкції з охорони праці для робітників Інструкції з охорони праці для службовців Інструкції з охорони праці та пожежної безпеки для електрика	+ + +
4.	Наказ про затвердження Положення про систему управління охороною праці СУОП	Організація лікувально-профілактичного обслуговування працюючих повинна включати попередні (при оформленні на роботу) й періодичні медичні огляди працівників та проведення заходів з попередження захворювання працівників	+
5.	Наказ про затвердження графіка проведення періодичних медоглядів працівників	Загальні вимоги до проведення попереднього та періодичних медичних оглядів працівників Поряд проведення медичних оглядів працівників певних категорій	+ +

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Перелік витрат підприємства на охорону праці

№ з/п	Назва групи витрат	Назва різновиду витрат	Сума витрат		
			2010	2011	2012
1.	Додаткові до страхових відшкодувань потерпілим у наслідок травм і професійних захворювань	- Тимчасова непрацездатність	700	-	-
		- Одноразова допомога, включаючи членів родини і утриманців загиблих	1000	2000	1200
		- Відшкодування витрат лікувальним установам	-	-	-
		- Санаторно-курортне обслуговування	-	-	-
		- Витрати на соціальну допомогу інвалідам	-	-	-
		- Інші доплати	-	-	-
2	Витрати на профілактику травматизму і професійних захворювань	- Витрати на праце охоронні заходи за колективним договором	500	200	150
		- Витрати на додаткові до колективного договору праце охоронні заходи	-	-	-
		- Витрати на праце охоронні заходи з інших джерел фінансування	-	-	-
3	Витрати на ліквідацію аварій і нещасних випадків на виробництві	- Вартість зіпсованого обладнання, будівель, інструментів	500	900	950
		- Вартість ремонту частково зіпсованого обладнання, будівель, інструментів	120	370	350
4	Штрафи та інші відшкодування	- Штрафи підприємства, організації за недотримання нормативних вимог охорони праці	-	-	-
		- Штрафи працівників за порушення законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці	-	-	-
		- Компенсації працівникам за зупинку робіт органами держнагляду з охорони праці	-	-	-
		- Компенсаційні виплати населенню за пошкодження їх житлового фонду, частки майна і забруднення навколишнього середовища. Інші санкції	-	-	-
		- Інші витрати	-	-	-

Додаток Е

Таблиця Е.1 – Акт перевірки стану охорони праці на 20 квітня 2013 року.

№ з/п	Найменування заходів з охорони праці	Відмітка про виконання (в балах)
1	Організаційні заходи	
1.1	Виконання заходів, передбачених колдоговорами, угодою.	10
1.2	Наявність акта перевірки готовності закладу до нового року	10
2	Забезпечення безпечного проведення виробничого процесу	
2.1	Розміщення обладнання та його відповідність нормам охорони праці в приміщеннях.	9
2.2	Наявність і стан захисних пристроїв на обладнанні.	-
3	Забезпечення повітряно-теплого режиму, нормальної освітленості та гігієни	10
3.1	Наявність паспорта на обладнання.	10
3.2	Наявність паспортів на вентиляційні установки.	10
3.3	Наявність графіка планово-попереджувального ремонту вентиляційних установок і його виконання.	-
3.4	Наявність акта СЕС з перевірки повітряно-теплого режиму.	-
3.5	Наявність акта СЕС з перевірки освітленості приміщення.	-
3.6	Наявність акта СЕС з перевірки на запиленість, загазованість.	-
3.7	Санітарний стан приміщень, кабінетів	10
3.8	Проведення паспортизації робочих місць за умовами праці з участю інструментальних замірів СЕС	-
4	Безпечна експлуатація електроустановок і електромережі	-
4.1	Наявність електросхем, електроустановок і електроосвітлення.	-
4.2	Наявність допуску до роботи в електрика і співробітників, працюючих на електроустановках.	-
4.3	Наявність акта перевірки контуру захисного заземлення, громовідводу тощо.	-
4.4	Наявність акта випробування опору ізоляції електропроводки.	-
4.5	Випробування індивідуальних захисних засобів.	-
4.6	Наявність журналу експлуатації електроустановок і електроосвітлення.	-
5	Пожежна безпека	
5.1	Наявність поетапних планів евакуації. Проведення тренувань.	10
5.2	Наявність своєчасної зарядки вогнегасників.	10
5.3	Наявність протипожежного обладнання та інвентарю відповідно до норм.	7
6	Пропаганда знань з охорони праці	
6.1	Проведення та оформлення інструктажів з охорони праці з працюючими і учнями відповідно до Типового положення про навчання з питань охорони праці.	8
6.2	Наявність інструкцій з охорони праці, їх відповідність умовам роботи.	10
6.3	Наявність інструкцій з охорони праці в кабінетах і підрозділах.	10

Продовження таблиці Е.1

№ з/п	Найменування заходів з охорони праці	Відмітка про виконання (в балах)
6.4	Наявність плакатів, попереджувальних написів, стенда або куточка з охорони праці.	10
6.5	Наявність кабінету охорони праці, безпеки життєдіяльності.	
6.6	Наявність служби охорони праці відповідно до ст. 15 Закону України «Про охорону праці», Типового положення про службу охорони праці.	10
8	Дотримання вимог трудового законодавства	
8.1	Правильність накладання дисциплінарних стягнень.	10
8.2	Порядок ведення трудових книжок, їх облік і збереження.	10
8.3	Дотримання режиму праці і відпочинку. Наявність правил внутрішнього трудового розпорядку, посадових інструкцій (розділу «Охорона праці»).	10

Державний вищий навчальний заклад
 «УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
 НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

